

Otevřené dveře do světa

Severský pohled na poradenství v oblasti mobility

Erasmus+

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie.
Za obsah publikace odpovídá výlučně autorka/autor. Publikace
nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise
neodpovídá za použití informací, jež jsou jejím obsahem.

→ Obsah

	<u>Co je účelem poradenství v oblasti mobility?</u>	4
	<u>Velké příležitosti</u>	5
	Širší chápání zkušeností získaných v zahraničí	6
	Rychlost a tolerance – kompetence získané v zahraničí z pohledu zaměstnavatele	10
	Rozpoznání dovedností získaných prostřednictvím mobility	12
	<u>Poradenství pro mobilitu</u>	16
	Poradenství v oblasti mobility – od poskytování informací k motivování a zajišťování kvality	17
	Staň se kapitánem na své lodi	20
	Poradci pro mobilitu jsou nejlepšími ambasadory	22
	<u>Začleňuj!</u>	24
	Zpřístupňování mobility jako skutečná příležitost pro znevýhodněné skupiny	25
	Jsem zdravotně postižený: nový způsob přístupu k životu	30
	Odešel do světa jako chlapec a vrátil se jako dospělý	32
	<u>Položit základy tolerance</u>	34
	Vzájemná tolerance – mobilita jako nástroj podporující otevřenost	35
	Hledání jednoty v rozmanitosti	44
	Zvídavost jako způsob řešení výzev	41
	<u>Užitečné odkazy a poznámky</u>	43

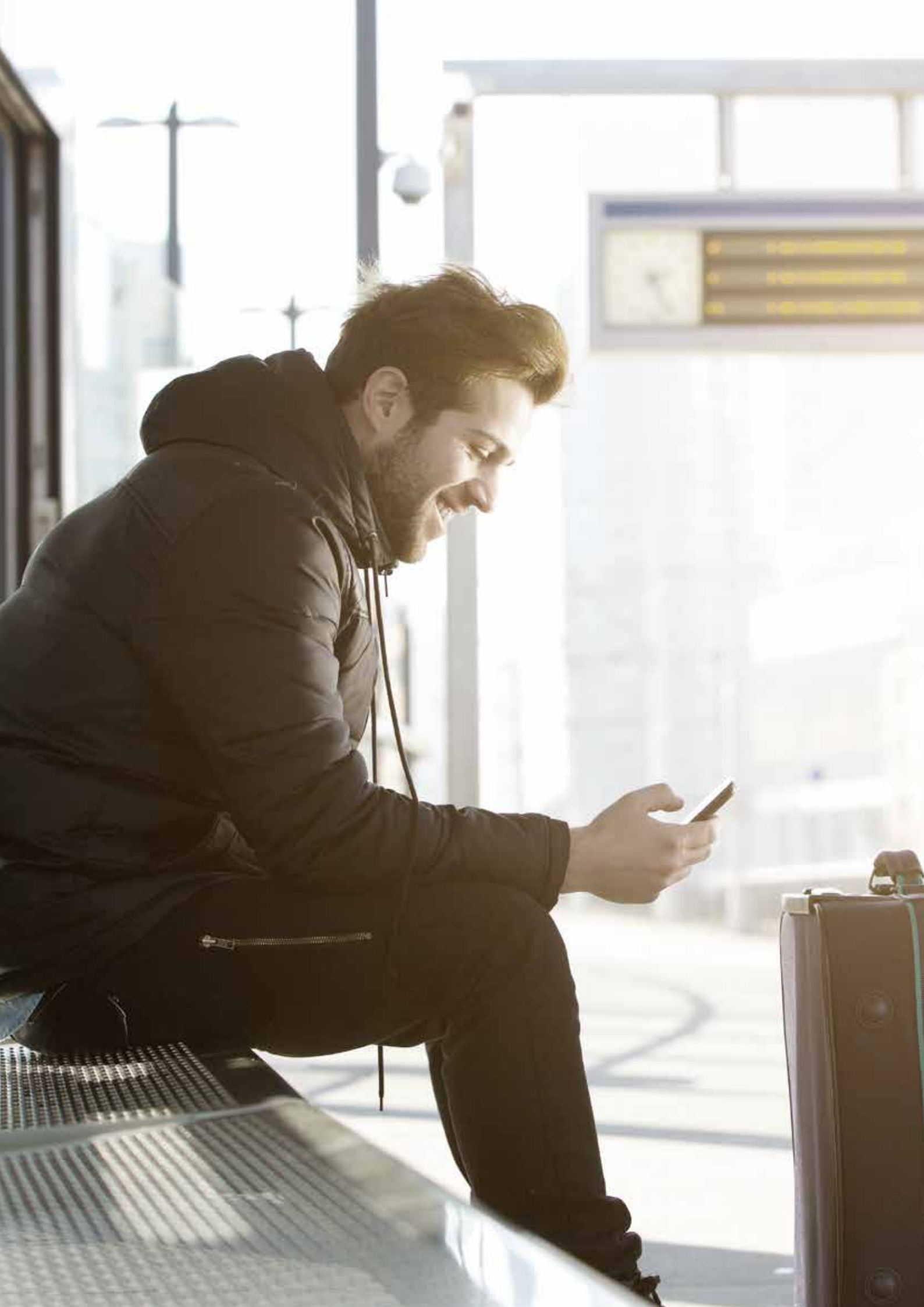
Co je účelem poradenství v oblasti mobility?

- Díky novému programu Erasmus+ se v Evropě více než zdvojnásobí počet lidí, kteří po nějakou dobu studují nebo se odborně připravují v zahraničí. Nabízí se otázka, jak se tato skutečnost týká poradců pro volbu povolání. Z hlediska EU je odpověď jednoznačná: „v každém ohledu“. Nejenže se sami mohou osobně zúčastnit této obrovské vlny mobility ve vzdělávání, ale mohou také podnítit ostatní, aby se chopili příležitosti, a stát se tak katalyzátorem na jejich cestě k úspěchu. Podpora této myšlenky je jedním z hlavních důvodů existence sítě středisek Euroguidance. Hlavní úloha této sítě je dvojí: podporovat evropský rozměr v poradenství a poskytovat poradcům pro volbu povolání kvalitní informace o vývoji v oblasti poradenství a mobility v Evropě.

Tato publikace představuje příspěvek středisek Euroguidance v Dánsku, Estonsku, Finsku, na Islandu, v Lotyšsku, Litvě, Norsku a ve Švédsku do rozpravy o výhodách a výzvách, jež vyplývají z tohoto režimu mobility pro poradce pro mobilitu. Důraz je kladen především na čtyři hlediska:

- **SKRYTÉ KOMPETENCE**
- **PORADENSTVÍ V OBLASTI MOBILITY**
- **ZNEVÝHODNĚNÉ SKUPINY**
- **OTEVŘENOST**

Tato témata jsou námětem následujících článků světově uznávaných odborníků v oblasti poradenství a mobility a rozhovorů s poradci, zaměstnavateli a účastníky mobility. Autoři tohoto přehledu by tímto chtěli vyjádřit své upřímné poděkování všem externím přispěvatelům, bez nichž by vydání této publikace nebylo možné.

Velké příležitosti

- Není složité vyjmenovat očividné dovednosti, které lidé získávají během pobytu v jiné zemi, od lepších znalostí místního jazyka a porozumění různým kulturám až po upevňování charakteru. Z výzkumů ovšem vyplývá, že takový pobyt přináší také další výhody, k nimž patří i některé dovednosti, které zaměstnavatelé stále častěji vyžadují, aniž by si vždy uvědomovali, že je lze získat právě během pobytu v zahraničí.

Produktivita, zvědavost
a odolnost:

Širší chápání zkušeností získaných v zahraničí

Autoři:

MAIJA AIRASOVÁ

vedoucí střediska, spolupráce v oblasti vysokoškolského
vzdělávání Středisko zahraniční mobility (CIMO)

LINDA TUOMINENOVÁ

konzultantka Euroguidance Finsko, Středisko zahraniční
mobility (CIMO)

- Mezi výsledky učení tradičně spojované se zahraniční mobilitou se řadí kompetence jako např. tolerance, jazykové znalosti a kulturní znalosti. Při náboru kvalifikovaných zaměstnanců hledají zaměstnavatelé u uchazečů vlastnosti, jako jsou zvědavost, produktivita a odolnost. V rámci nedávné studie zahraniční mobility, která byla provedena ve Finsku¹, však bylo zjištěno, že mnozí zaměstnavatelé při náboru souvislost mezi těmito kompetencemi a zkušenostmi z pobytu v zahraničí nevidí. Všímají si tak jen několika málo schopností, které by mohl nový zaměstnanec, jenž studoval nebo pracoval v zahraničí, nabídnout jejich podniku.

¹/ Piilotettu osaaminen (Skryté kompetence). K dispozici v angličtině na adrese:
www.cimo.fi/services/publications/faktaa_-_facts_and_figures_1_2014.

SKRYTÉ KOMPETENCE

Vycházíme z předpokladu, že dovednosti a kompetence získané v průběhu pobytu v zahraničí jsou přínosem na trhu práce. Ale je to pravda? V letech 2012–2013 zkoumalo Středisko zahraniční mobility (CIMO) a expertní skupina Demos Helsinky, jakou váhu při přijímání zaměstnanců připisují zaměstnavatelé dovednostem a znalostem získaným v zahraničí. Výzkum se zabýval studiem souvislostí mezi zkušenostmi získanými během pobytu v zahraničí a pracovním životem a navrhl nové způsoby, jak stanovit výsledky učení. Z hlavních zjištění tohoto projektu vyplývá, že zaměstnavatelé při náboru nových zaměstnanců ne vždy oceňují všechny zkušenosti získané během mobility ve vzdělávání.

Byly zkoumány názory zaměstnavatelů a jejich očekávání ohledně zkušeností získaných v zahraničí. Jakou hodnotu přikládají zaměstnavatelé při náboru nových pracovníků dovednostem a kompetencím získaným v zahraničí? Jaké dovednosti a kompetence bývají spojovány se zkušenostmi získanými v zahraničí? Jak se zkušenosti získané v zahraničí definují? A jaké vlastnosti jsou určující pro pracovní život v současnosti a jaké pro budoucnost? Na tomto projektu se podílel značný počet osob z oblasti vzdělávání, začínajících podniků a různých oblastí kultury, stejně jako zástupců velkých finských společností. Výsledky studie se zakládají na pracovních setkáních, rozhovorech s odborníky a průzkumech prováděných mezi studenty a zaměstnavateli, při nichž jsme obdrželi 283 odpovědí od zaměstnavatelů a 1 770 odpovědí od studentů.

ÚSILÍ O LEPŠÍ POROZUMĚNÍ KOMPETENCÍM ZÍSKANÝCH V ZAHRANIČÍ

Řada klíčových kompetencí, které se vyžadují od nových zaměstnanců, jsou stejné, jaké zaměstnavatelé působící na mezinárodní úrovni spojují se zkušenostmi získanými v zahraničí, jako např. tvořivost, schopnost vytvářet sítě či obecný zájem o nové dění. Tyto kompetence se jednoznačně liší od těch, které jsou tradičně spojovány se zkušenostmi z pobytu v zahraničí, jako např. jazykové dovednosti a kulturní porozumění, tolerance či otevřenost. Mezinárodní mobilita je zdrojem právě toho typu kompetencí, které zaměstnavatelé vyhledávají, při náboru však často nevidí spojitost mezi nimi a zkušenostmi, které uchazeči získali během pobytu v zahraničí.

Důkladná analýza výzkumných údajů může skrytá hlediska kompetencí získaných v zahraničí doplnit o tři nové atributy: produktivita, odolnost a zvědavost. Produktivitu lze chápat jako efektivnost, analytické schopnosti, schopnost řešení problémů a důvěryhodnost. Odolní zaměstnanci jsou ti, kteří jsou schopni se přizpůsobit, znají svá omezení i silné stránky a jsou sebevědomí a vytrvalí. Zvědavost je základem řady atributů, které bývají spojovány se zkušenostmi z pobytu v zahraničí: touha učit se, hledat a získávat nové zkušenosti; zájem o nové problémy; mezikulturní znalosti a schopnost vytvářet sítě. Tito činitelé nám pomáhají pochopit hodnotu zkušeností získaných v zahraničí. Produktivita, odolnost a zvědavost mohou pomoci uchazečům získat konkurenční výhodu v pracovním životě obecně, nejen u mezinárodních organizací.

TRADIČNÍ CHÁPÁNÍ ZKUŠENOSTÍ ZÍSKANÝCH V ZAHRANIČÍ

- Jazykové dovednosti
- Široké sítě ve vlastní oblasti
- Porozumění mezinárodnímu podnikání
- Schopnost pracovat s více lidmi
- Život či studium v zahraničí

ŠIRŠÍ CHÁPÁNÍ ZKUŠENOSTÍ ZÍSKANÝCH V ZAHRANIČÍ

- Schopnost myslet mimo okruh vlastní zkušenosti
- Široké sítě i v různých oblastech
- Nové schopnosti a dovednosti během volného času
- Práce s nejrůznějšími skupinami lidí, bez ohledu na jazyk nebo místo
- Sleduje globální média

Ilustrace ze zprávy CIMO „Skryté kompetence“

Zvídavost je hnací silou motivace bez ohledu na studijní obor, kterému se člověk věnuje, nebo úroveň vzdělání, které dosáhne, a lze ji považovat za nejzajímavější z těchto vlastností. Zatímco o produktivitě a pružnosti se v kontextu trhu práce už hovoří, o zvídavosti nikoli. Zvídavost zaměstnance je přínosem pro všechny organizace. Svět potřebuje lidi, kteří dokážou vytvářet úspěšné podniky, a zvídavost pomáhá určit, kudy se bude ubírat budoucnost. Zvídavost bude mít pravděpodobně stále významnější postavení jako sociální dovednost a to se rovněž odrazí na trhu práce.

Výzkumní pracovníci vyzývají zaměstnavatele, aby usilovali o lepší porozumění novým dovednostem a kompetencím, které jsou potřebné na pracovišti. Musí rovněž dospět k porozumění, že zkušenosti z pobytu v zahraničí sehrávají při rozvoji těchto dovedností a kompetencí klíčovou úlohu. Mladí lidé a studenti stojí před podobnou výzvou: jak popsat dovednosti a kompetence získané během studia či práce v zahraničí?

NOVÉ NÁSTROJE PRO POROZUMĚNÍ DOVEDNOSTEM A KOMPETENCÍM ZÍSKANÝM V ZAHRANIČÍ

Bylo zřejmé, že neexistují nástroje umožňující lepší porozumění klíčovým kompetencím, které mohli mladí lidé a studenti získat během svého pobytu v zahraničí. Aby nové nápady pocházely přímo od cílové skupiny, byli úkolem vytvoření těchto nástrojů pověřeni letní stážisté střediska CIMO. Vytvořili webový test, který pomáhá mladým lidem porozumět kompetencím, které získali v zahraničí². Stážisté rovněž shromáždili několik dobrých nápadů, jak kompetence získané během pobytu v zahraničí popisovat při hledání zaměstnání. Nestačí pouze uvést v životopise délku pobytu v zahraničí, uchazeč musí být rovněž schopen konkrétně prezentovat dosažené výsledky učení. Nové nástroje určené pro poradce pro volbu povolání jsou určeny jak k individuální práci, tak k práci se skupinami.

²/ Test je určen mladým finským občanům a je dostupný v úředních jazycích Finska – finštině a švédštině: www.maailmalle.net/piilotettuosaaminen.

Ilustrace ze zprávy CIMO „Skryté kompetence“

Rychlost a tolerance – kompetence získané v zahraničí z pohledu zaměstnavatele

- Při hodnocení vztahu mezi rozvojem podnikání a zahraničním rozměrem je Kostas Noreika, manažer společnosti EVP International, velmi konkrétní: „Díky vlastní zkušenosti s pobytem v zahraničí jsem dospěl k závěru, že pokud chcete podnikat v zahraničí, musíte pracovat s místními lidmi. Jedině tak budete úspěšní.“ Podle pana Noreiky není zkušeností z pobytu v zahraničí nikdy dost a nikdy není dost času na to, aby je člověk získal a aby mohl pocítit, že se vyrovná místním a že se stal plnohodnotnou součástí podniku.

„Během pobytu v zahraničí získává člověk kompetence, které mu umožní dosahovat cílů rychleji,“

říká Kostas Noreika, vedoucí pracovník společnosti EVP International z Litvy.

Pan Noreika patří mezi specialisty v oblasti současných financí a různých druhů elektronických plateb. Jeho společnost, která byla založena v roce 2004, nyní spravuje značku Paysera; společnost má 68 zaměstnanců a nabízí elektronické platební služby po celém světě.

Pan Noreika připouští, že jeho zkušenosti s pobytem v zahraničí jsou omezené. Spočívají pouze v předchozím zaměstnání u jedné mezinárodní společnosti, účasti na zahraničních výstavách a služebních či soukromých cestách. Tento manažer společnosti EVP International to vidí takto: „Domnívám se, že se nejedná o skutečnou zkušenost z pobytu v zahraničí, jen takový malý průzkum.“

64 %

64% zaměstnavatelů uvádí, že absolventům se zkušenostmi ze zahraničí jsou svěřovány odpovědnější odborné úkoly.

Studie dopadu programu Erasmus, 2014

RYCHLEJŠÍ MYŠLENÍ

Největším přínosem zkušeností z pobytu v zahraničí je podle pana Noreiky rychlost. Jak říká: „Během pobytu v zahraničí získává člověk kompetence, které mu umožní dosahovat cílů rychleji.“ Existují různé druhy kompetencí. Někdy je těžké změřit, do jaké míry člověka ovlivnily zkušenosti získané v zahraničí a jakou úlohu sehrály další činitele. To však pro zaměstnavatele není až tak důležité. Ti hledají jednotlivce s komplexními kompetencemi – profesionály, kteří dokážou společnosti pomoci, aby rychleji dosahovala svých cílů.

Se zkušenostmi z pobytu v zahraničí je úzce spojeno důkladné osvojení si cizího jazyka, což je schopnost, kterou společnost vyžaduje od uchazečů na pozice v oblasti rozšiřování obchodní činnosti a služeb zákazníkům. Uchazeči musí být schopni hovořit plynule nejméně dvěma cizími jazyky. „Zahraniční obchodní partneři s vámi jednájí jinak, pokud hovoříte jejich rodným jazykem,“ uznává pan Noreika, „není však zásadní rozdíl, jestli jste si tento cizí jazyk osvojili během pobytu v zahraničí, nebo jinak. Své jazykové znalosti musí uchazeči prokázat během přijímacího pohovoru.“

Upozorňuje dále na význam zkušenosti práce pro některou mezinárodní společnost v Litvě. „Ta může být ještě důležitější než práce v některé mezinárodní společnosti v zahraničí. Uchazeči, kteří pracovali u takových společností v zahraničí, se často vrací s hlavou plnou nápadů, jež lze jen stěží uskutečnit

v litevských podmínkách. Pracovní zkušenosti v mezinárodní společnosti v Litvě však změní člověka od základu – osvojí si zde hlubší znalosti organizačních zásad a důkladnou znalost cizího jazyka.“

VĚTŠÍ TOLERANCE

Pan Noreika nepochybuje o tom, že zkušenosti z pobytu v zahraničí mají vliv rovněž na osobnostní rysy. Podle jeho názoru jsou tito zaměstnanci tolerantnější vůči příslušníkům jiných kultur a ras. Je pro ně jednodušší přizpůsobit se práci v mezinárodním týmu. „Osobnostní rysy se však rozvíjí individuálně a komplexně a jsem přesvědčen, že tyto vlastnosti si nelze osvojit pouze na základě zkušeností z pobytu v zahraničí,“ říká manažer společnosti EVP.

„Potřebuji více zkušeností z pobytu v zahraničí? Ve svém stávajícím zaměstnání pravděpodobně ne, ale pokud budeme chtít svou činnost rozšířit i do zahraničí, pak bezpochyby ano,“ shrnuje pan Noreika. Uvážíme-li rychlost, s jakou se v současné době rozvíjí mezinárodní podnikání, jakákoli pochybnost o významu zkušeností získaných v zahraničí pro podnikání a trh práce je vyloučena. ■

MONIKA RAJECKAITĚOVÁ

Euroguidance Litva

Rozpoznání dovedností získaných prostřednictvím mobility

- Pro člověka, který studoval nebo pracoval v zahraničí, může být obtížné určit, které schopnosti si zde osvojil, a ukázat jejich hodnotu potenciálnímu zaměstnavateli. K tomu má pomoci tabulka schopností pro mobilitu vypracovaná v rámci projektu COMPASS³. Tento užitečný nástroj uspořádává schopnosti do tabulky po vzoru evropského jazykového referenčního rámce s šesti úrovněmi znalostí od A1 do C2. Tuto tabulku nyní upravilo středisko Euroguidance v Litvě a je úspěšně používána po celé zemi.

Tabulka, kterou naleznete na následujících stránkách, zahrnuje jak „odborné a profesní“ kompetence [hard competences], tak „sociální“ kompetence [soft competences]. Odborné kompetence zahrnují jazykové či matematické dovednosti, dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií či technické dovednosti. Mezi sociální kompetence patří schopnost začlenění do skupiny, týmová práce, řešení problémů, povědomí o sociálním kontextu, projevování iniciativy, dosahování cílů, rozpoznávání a dodržování společenských norem, stejně jako obhajoba vlastních osobních práv a práv druhých.

Před odjezdem do zahraničí provádí účastníci sebehodnocení, jehož cílem je určit výchozí úroveň jejich dovedností; toto hodnocení se provádí za účasti mentora, aby byla zajištěna objektivita. Účastníkům je třeba připomenout, že tato tabulka odkazuje na činnosti prováděné v cizím prostředí, nikoli doma. Tato duševní příprava je velice užitečná, protože jedinci mohou být v situaci, kdy tváří v tvář jazykovým a kulturním bariérám nedokážou podávat stejný výkon, na jaký jsou zvyklí a poté mohou být frustrováni. Vědomí toho, co je čeká, může pomoci omezit stres.

³ / Projekt č. DE/08/LLP-LdV/TOI/147166.

STANOVENÍ REALISTICKÝCH CÍLŮ

Jakmile je určena počáteční úroveň znalostí, mohou být stanoveny cíle učení pro zahraniční mobilitu v závislosti na délce jejího trvání a plánovaném programu. Zde je vhodné diskutovat o konkrétních aktivitách, jimž se účastník může věnovat nebo si je zprostředkovat, které mu umožní vykonávat či rozvíjet konkrétní dovednosti. V tabulce by měla být vyznačena počáteční a cílová úroveň dovedností a měly by zde být uvedeny poznámky týkající se činností rozvíjejících schopnosti. Nejjednodušší je vyplnit tabulku v elektronické verzi. Vyplněná tabulka může sloužit jako nástroj pro vysílající organizaci a stát se východiskem pro jednání o obsahu zahraniční mobility s cílem informovat hostitele o úrovni dovedností a ambicích účastníka. V průběhu pobytu v rámci mobility si mohou účastníci pomocí tabulky připomenout cíle učení.

JAKÝCH VÝSLEDKŮ ÚČASTNÍCI DOSÁHLI?

Na konci pobytu v rámci mobility je možné použít tabulku k hodnocení dosažených výsledků účastníků a jako podklad k diskusi o případných nesplněných cílech. Ukazatelé dovedností lze úspěšně uplatnit při vyplňování dokumentu Europass – pas pro mobilitu, stejně jako při tvorbě životopisu nebo při přípravě na přijímací pohovor.

Nejlepším rysem tohoto nástroje je schopnost motivovat účastníky mobility. Dostávají do rukou jakousi vizuální pomůcku, mapu, podle níž mohou postupovat při dosahování svých cílů učení. Vidí zde, jak daleko dospěli a co získali na základě svých zkušeností; díky tomu mohou pak snadněji objasnit své nové schopnosti potenciálním zaměstnavatelům.

ILZE JANSONEOVÁ

Euroguidance Lotyšsko

Tabulka schopností pro mobilitu na základě projektu COMPASS

Diagram	SCHOPNOST POUŽÍVAT CIZÍ JAZYK, INFORMACE A TECHNOLOGIE V ODLIŠNÉM KULTURNÍM PROSTŘEDÍ						
Oblast kompetencí	Jazykové kompetence			Odborné dovednosti a kompetence			
Souvislosti	Schopnost používat cizí jazyk, symboly a texty v odlišném kulturním prostředí			Schopnost používat znalosti, procesy, média, strojní zařízení a nástroje v odlišném kulturním prostředí			
Dílčí kategorie	Poslech	Mluvený projev	Interakce		kompetence v matematicko-vědních oborech	Mediální kompetence	Technické kompetence
Úroveň	A	B	C		D	E	F
1	Dokážu porozumět běžným všedním výrazům a velmi jednoduchým větám zaměřeným na uspokojování konkrétních potřeb a dokážu je používat.	Dokážu se představit a klást ostatním otázky týkající se jejich osoby – např. kde žijí, koho znají a co vlastní – a dokážu na takové otázky odpovídat.	Dokážu v cizí zemi vést konverzaci na jednoduché úrovni s partnerem, který hovoří pomalu a jasně a je ochoten mi pomáhat.	A1	Dokážu provádět jednoduché výpočty k řešení úkolů.	Dokážu používat běžné počítačové programy a internet pro práci s textem a tabulkové výpočty k provádění pracovních úkolů – pod vedením – a k vyhledávání informací.	Dokážu – pod vedením – pracovat s nástroji a přístrojovým vybavením.
2	Dokážu porozumět často používaným výrazům, které souvisí přímo s určitým kontextem (např. informace týkající se osob a rodiny, nakupování, nejbližšího okolí, pokynů a vysvětlení v souvislosti s pracovními úkoly).	Dokážu jednoduchým způsobem popsat, odkud pocházím a jaké mám vzdělání, bezprostřední okolí a věci související s přímými potřebami a pracovními úkoly.	V hostitelské zemi dokážu jednoduchým způsobem komunikovat v běžných životních a pracovních situacích, pokud vyžadují snadnou a přímou výměnu informací týkající se známých a běžných věcí.	A2	Po uvedení dokážu provádět jednoduché výpočty v rámci samostatného plnění úkolů a řešit problémy v rámci svého pracovního zařízení.	Dokážu selektivně vyhledávat informace na internetu při plnění úkolů v rámci svého pracovního zařízení a řešit běžné problémy.	Po uvedení dokážu obsluhovat nástroje a přístrojové vybavení stejně jako používat pracovní postupy k samostatnému provádění dohodnutých úkolů.
3	Dokážu porozumět hlavním bodům, pokud jsou vysvětleny jednoduchým jazykem a pokud se týkají známých věcí souvisejících s prací, školou, koníčky atd.	Dokážu se vyjadřovat jednoduše a uceleně ke známým tématům a záležitostem osobního zájmu, plnit pracovní úkoly s kolegy, definovat problémy a popisovat možná řešení.	Dokážu líčit zážitky a výsledky, popisovat sny, naděje a cíle a stručně zdůvodňovat a vysvětlovat své plány a stanoviska.	B1	Dokážu selektivně uplatňovat postupy pro výpočty a diagnostikovat chyby při samostatném plnění úkolů v rámci svého pracovního zařízení a řešit běžné problémy.	Dokážu používat počítač a internet v rámci samostatného: – plnění úkolů a řešení problémů, – vyhledávání informací, analýzy a předávání údajů.	Dokážu volit nástroje, přístrojové vybavení a pracovní postupy k nezávislému plnění pracovních úkolů v rámci svého pracovního zařízení a řešit běžné problémy.
4	V rámci své vlastní odbornosti dokážu porozumět hlavním tématům složitých textů týkajících se konkrétních a abstraktních témat, stejně jako odborné diskusi.	Dokážu se zřetelně a podrobně vyjadřovat k širokému spektru témat a spontánně a plynule komunikovat tak, abych mohl(a) vést s rodilým mluvčím běžný rozhovor, který nevyžaduje větší úsilí ani jedné ze stran.	Dokážu vyjadřovat své stanovisko k aktuálním otázkám a pojmenovat výhody či nevýhody jednotlivých možností.	B2	Dokážu používat matematické postupy a analyzovat vědecká data při hledání chyb nebo přijímat rozhodnutí založená na faktech při hledání řešení specifických problémů v rámci svého pracovního zařízení.	Dokážu selektivně používat počítač a internet při: – analýze a prezentaci dat, – hledání tvůrčích řešení specifických problémů.	Dokážu selektivně používat nástroje, technické vybavení a pracovní postupy při řešení i nepředvídaných a specifických problémů v rámci svého pracovního zařízení.
5	Dokážu porozumět širokému spektru náročných a dlouhých textů napsaných v cizím jazyce a důkladně porozumět jejich obsahu.	Dokážu se vyjadřovat spontánně a plynule, aniž by byla patrná potřeba neustálého hledání slov. Dokážu zřetelně, strukturovaně a podrobně vyjadřovat své stanovisko ke složitým tématům pomocí různých vhodných prostředků spojování textu.	Dokážu účinným a pružným způsobem používat jazyk v rámci společenského i pracovního života nebo ve vzdělávacích či akademických záležitostech.	C1	Dokážu používat složité matematické a vědecké znalosti k vytváření tvůrčích řešení a vymezení abstraktních problémů v rámci svého pracovního zařízení nebo studia.	Dokážu kriticky posuzovat informace týkající se hostitelské země a vědecky je analyzovat v rámci řešení specifických abstraktních problémů v rámci svého pracovního zařízení.	Dokážu vysvětlit fungování nástrojů, přístrojového vybavení a pracovních postupů ostatním a používat je pružně při hledání řešení pro nepředvídatelné a specifické problémy v rámci svého pracovního zařízení.
6	Dokážu bez problémů porozumět prakticky všemu, co čtu nebo slyším.	Dokážu se spontánně vyjadřovat, a to plynule a přesně, shrnovat informace z různých písemných i ústních zdrojů a uceleným způsobem uvádět důvody a vysvětlení.	Dokážu vyjadřovat jemné významové rozdíly i při jednání o složitých tématech.	C2	Dokážu používat matematické i vědecké znalosti k vytváření inovativních řešení pro nepředvídané a specifické problémy v rámci svého pracovního zařízení nebo studia.	Dokážu používat informační technologie k vytváření nebo prezentaci inovativních řešení pro nepředvídané a specifické problémy v rámci svého pracovního zařízení nebo studia.	Dokážu používat komplexní znalosti a schopnosti při využívání nástrojů, technického vybavení a pracovních postupů při hledání inovativních řešení specifických problémů a dalším koncepčním rozvoji v rámci svého pracovního zařízení.

SCHOPNOST INTEGROVAT SE DO ODLIŠNÉHO KULTURNÍHO PROSTŘEDÍ A DOSAHOVAT STANOVENÉ CÍLE

Sociální kompetence			Osobnostní kompetence		
Schopnost spolupracovat s ostatními v odlišném kulturním prostředí			Schopnost dosáhnout vlastních cílů v odlišném kulturním prostředí		
Schopnost integrovat se do skupiny	Schopnost spolupráce	Schopnost řešit problémy	Schopnost jednat v širším kontextu	Schopnost realizovat vlastní iniciativu a cíle	Schopnost dodržovat omezení a bránit ostatní
G	H	I	J	K	L
Dokážu rozpoznat vzorce chování, které se liší od mé vlastní kultury.	Dokážu se zapojit do skupiny i v případě, že pravidla chování se liší od pravidel, které znám.	Dokážu rozpoznat vlastní potřeby.	Dokážu rozpoznat význam vlastního jednání v rámci širšího úkolu a odhadnout důsledky svých činů pro ostatní.	Dokážu si uspořádat vlastní denní program i rozpočet, dodržovat smluvené schůzky a plnit dohody.	Dokážu realisticky odhadnout vlastní silné i slabé stránky v odlišném společenském a kulturním prostředí.
Umím věrohodně vystupovat v cizí kultuře.	Dokážu aktivně podporovat ostatní při výkonu stanovených úkolů v rámci skupiny.	Jsem schopen si zajistit pomoc k řešení vlastních problémů.	Dokážu vnímat kulturní a sociální podmínky a porovnávat je s vlastní zkušeností.	Dokážu se přizpůsobit v cizím prostředí a samostatně dosahovat stanovených cílů.	Dokážu respektovat různé vzorce chování a pracovní postupy.
Dokážu přebírat zodpovědnost za dílčí úkoly v rámci společenských aktivit.	Dokážu se aktivně zapojit do činnosti v interkulturní skupině.	Dokážu při řešení problému samostatně vyhledávat a používat potřebné informace.	Dokážu se při plnění úkolu řídit stanovenými pravidly a pokyny.	Dokážu samostatně plnit komplexnější úkoly (např. návštěva lékaře, úřadů, bankovních institucí, sjednat pronájem).	Dokážu se přizpůsobit proměnlivým podmínkám nového prostředí a využívat přitom své silné i slabé stránky.
Dokážu se konstruktivně podílet na plánování společenských aktivit.	Dokážu zvažovat návrhy a náměty ostatních a plánovat úkoly v běžných životních i pracovních situacích.	Dokážu se radit s ostatními při řešení problémů.	Dokážu využít získané znalosti kulturních a sociálních podmínek pro řešení problémů a stanovení úkolů.	Dokážu přebírat iniciativu, reagovat pružně na nepředvídané situace a vyhodnocovat možnosti dalšího postupu.	Dokážu si obhájit svůj názor, přijímat názory druhých, přiměřeně reagovat v konfliktních situacích a dělat kompromisy.
Dokážu převzít řízení mezikulturních týmů a skupin.	Dokážu při plnění úkolů vést lidi z různých kultur.	Dokážu plánovat řešení složitých problémů v cizí zemi.	Dokážu zprostředkovat význam kulturních a sociálních podmínek, pravidel a instrukcí v hostitelské zemi ostatním.	Dokážu vypracovat alternativní řešení problémů k dosažení vlastních cílů i navzdory námitkám.	Dokážu se aktivně účastnit společenského a politického života v hostitelské zemi a postavit se za práva ostatních.
Dokážu motivovat lidi různého původu, aby se zapojili do skupin a týmů.	Dokážu společně s příslušníky různých kultur iniciovat a plánovat společné plnění úkolů.	Dokážu převzít odpovědnost za rozhodování o složitých problémech v cizích zemích.	Dokážu posoudit význam kulturních a sociálních trendů při plánování a přípravě úkolů a řešení problémů.	Dokážu přesvědčit ostatní, aby plnili stanovené cíle, které jsem sám vypracoval(a).	Dokážu zmírnit střet zájmů mezi osobami pocházejícími z různých společensko-kulturních skupin.

Poradenství pro mobilitu

- Jak by měli poradci pomáhat těm, kteří plánují výjezd do zahraničí, jsou v současnosti v zahraničí nebo se z pobytu právě vrátili, a čeho by se měli vyvarovat? A kdo další může poskytnout pomoc?

Poradenství v oblasti mobility – od poskytování informací k motivování a zajišťování kvality

Autor:

SØREN KRISTENSEN, PhD

Techne, Dánsko

- V posledních desetiletích jsme svědky zrychlujícího se proporcionálního posunu v činnostech v rámci mobility, které se odklánějí od individuálně pojatých „dobrodružství“ k více institucionalizovaným programům zahrnujícím nové cílové skupiny, účastníky a způsoby organizace a provedení.

Řada institucí a programů nyní nabízí pobyt v zahraničí jako nedílnou součást vzdělávání. Jedná se často o „balíček“, kde jsou praktické problémy vyřešeny předem a nepředstavují už zátěž pro účastníka ani poradce. To však neznamená, že by se poradce pro mobilitu ve vzdělávání stal zbytečným; spíše by se těžiště jeho práce mělo přesunout na jiná hlediska těchto činností.

Na velmi obecné úrovni souvisí posun v povaze mobility s jejím chápáním jakožto pedagogického nástroje v širším kontextu vzdělávání a odborné přípravy. To je dáno skutečností, že v posledních několika letech se prosadil pojem „mobilita ve vzdělávání“, čímž se stala mobilita jednoznačně součástí pedagogické sféry (a nikoli například „nadrárodní mobilita“, která odkazuje spíše na hledisko zeměpisné).

V současné době nám výzkum poskytl doklady o tom, že se jedná o univerzální nástroj, který je nejen prostředkem k získání „mezikulturních dovedností“, ale rovněž prostředkem rozvoje osobnostních schopností, jako jsou inovativnost a podnikavost, přizpůsobivost a samostatnost, a dosažení praktičtějších výsledků v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Díky tomu se výrazně zjednodušilo uznávání znalostí, dovedností a schopností získaných během pobytu v zahraničí.

KDE MŮŽE BÝT KONZULTAČNÍ PORADENSTVÍ SKUTEČNĚ PROSPĚŠNÉ

Donedávna bylo poradenství v oblasti mobility vnímáno zejména jako poskytování informací – hledání příležitostí a vyjasňování praktických záležitostí, jako jsou možnosti financování, ubytování nebo pojištění. To se zásadním způsobem změnilo díky internetu a stále rozsáhlejšímu přijímání mobility ve vzdělávání jakožto pedagogického nástroje. Poradenství v oblasti mobility se proto nově zaměřuje na jiné oblasti, které se dělí do dvou hlavních kategorií.

První z nich je *motivace potenciálních účastníků mobility*. Lidé s dobrodružným duchem nebo lidé vedení zájmem o svou profesionální dráhu se přijdou do kanceláře poradce o možnostech mobility informovat sami, avšak překvapivě velká část populace nepovažuje pobyt v zahraničí – zejména delší – za reálný. Vnímají jej jako skok do neznáma, který je v jejich představivosti spojen s různými obavami a nástrahami, v důsledku čehož tuto možnost

85 %

Více než 85 % studentů programu Erasmus absolvuje studium nebo odbornou přípravu v zahraničí kvůli lepší uplatnitelnosti na trhu práce v zahraničí.

Studie dopadu programu Erasmus, 2014

zamítnou. Nikdo samozřejmě nemůže být (ani by neměl být) nucen k účasti, z následných vyhodnocení však víme, že potenciál v oblasti osvojování vědomostí a rozvojový potenciál spojený s touto činností může být ohromující, zejména u mladých lidí s takzvaně omezenými příležitostmi, jejichž obzory se mohou rozšířit způsobem, který v některých případech vede ke zcela zásadní změně života. Otevřít mysl potenciálních zájemců tak, aby zvažovali pobyt v zahraničí jako realistickou možnost, je výzvou, která vyžaduje koordinovaný postup řady aktérů. Poradci pro mobilitu mohou sehrát významnou úlohu nejen jako pracovníci v terénu, kteří aktivně navrhuji účast těm, kteří o ní ani neuvažují, ale i jako odborníci, kteří následně pomáhají zájemcům vyjasnit si možnosti a rozptýlit obavy.

Druhá významná oblast zapojení poradců souvisí se *zajišťováním kvality procesu učení*. Ta pramení z poznání, že se účastníci při pobytu v zahraničí nezačnou automaticky učit. Kdyby tomu tak bylo, stačilo by smysluplnou zkušenost učení zprostředkovat jen tím, že se podaří účastníka vyslat na pobyt a dohlédnout, aby se bezpečně vrátil, což je čistě praktický úkol, který nevyžaduje žádné zapojení ze strany poradců. Z následných vyhodnocení činnosti v rámci mobility však víme, že tomu tak není – účastníci se mohou vrátit (někdy předčasně), aniž

by dokázali v plné míře rozpoznat potenciál učení, který jim nabízí pobyt v zahraničí, nebo hůř, vrací se sklíčením a s pocitem prohry a cítí se ještě hůř než před odjezdem. Abychom minimalizovali toto riziko, musíme se vědomě zabývat kvalitativními hledisky mobility ve vzdělávání – nejenom během vlastní doby strávené v zahraničí, ale i před odjezdem a po návratu domů, což jsou z hlediska učení období téměř stejně důležitá jako vlastní pobyt.

PORADENSTVÍ PŘED POBYTEM V ZAHRANIČÍ, BĚHEM POBYTU A PO JEHO SKONČENÍ

Předodjezdovou fází tvoří příprava, která umožňuje účastníkům lépe se vyrovnat s některými výzvami, s nimiž se setkají během pobytu v zahraničí. Ta zahrnuje jazykovou a kulturní přípravu, praktickou přípravu, pedagogickou přípravu (stanovení a schválení vzdělávacích cílů) a psychologickou přípravu (jak se vypořádat se steskem po domově, izolací, kulturním šokem atd.) Tyto přípravy však

*Donedávna bylo
poradenství v oblasti
mobility vnímáno zejména
jako poskytování informací.*

nutně nevyžadují činnost poradců – v řadě projektů a programů tyto úkoly zčásti nebo zcela přebírají jiní zaměstnanci, avšak poradci pro mobilitu se často na některých z těchto funkcí podílejí – někdy záměrně, někdy to vyplývá z okolností. Totéž lze říci o době během pobytu v zahraničí, kdy mohou poradci pro mobilitu nabídnout „rameno, na němž je možné se vyplakat“, když se něco nedaří, nebo se spojit se zahraničním kolegou při řešení praktičtějších problémů, s nimiž se účastníci případně setkají. Funguje to i obráceně, kdy se může řešení výzev souvisejících s příchozí mobilitou (tj. účastníků ze zahraničí) stát jedním z důležitých úkolů poradců v domovské instituci.

Fáze následného zhodnocení pobytu bývá často opomíjena nebo se omezuje pouze na krátkou zprávu vyplněnou na základě předem určených otázek či účast na neformálním setkání. Pro zachování výsledků učení má však doba bezprostředně po pobytu v zahraničí zásadní význam. Účastníci – zejména ti, kteří se v zahraničí setkali s obtížemi – si musí o pobytu promluvit s ostatními, kteří jim mohou pomoci formulovat, utřídit a zhodnotit jejich bezprostřední zážitky a zasadit je do souvislostí s ohledem na jejich další vzdělávání nebo profesijní dráhu. Dokonce i negativní zkušenosti mohou být zdrojem cenných poznatků, které vyjdou najevo v rámci strukturovaných diskusí s odborníky, kteří dokážou rozpoznat jejich potenciální význam. Další oblastí, kde může být pomoc poradců prospěšná, je úsilí zabránit takzvanému „shoebox“ efektu (doslova efektu „krabice od bot“), kdy účastníci nevyužívají výsledků získaných během pobytu v zahraničí, ale pouze je odsunou na okraj své mysli a vrátí se do vyjetých kolejí, které určovaly jejich život před odjezdem; v důsledku toho nejsou schopni využít plody svých investic. Zejména v případě dlouhodobých pobytů v zahraničí pak účastníci mohou zakoušet rovněž obrácený kulturní šok a mohou potřebovat pomoc s opětovným začleněním do domácího prostředí, které se jim náhle jeví cizí.

NEZBYTNÝ PŘEHLED

Poradenství v oblasti mobility v současnosti zahrnuje mnohem větší a širší oblast, kde jsou hranice mezi jednotlivými druhy odborníků zabývajícími se mobilitou mnohem pružnější a méně zřetelně vymezeny. Velmi zřídka – pokud vůbec – se od poradce vyžaduje, aby se zapojil do všech aspektů mobility. Přesný obsah poradenského procesu musí být výsledkem domluvy v konkrétním kontextu, přičemž některé aspekty jsou tím, co účastníci mobility „potřebují vědět“, a jiné tím, co by bylo „dobré se dovědět“. Nicméně přehled jednotlivých fází mobility ve vzdělávání jako celostního procesu má zásadní význam pro každého účastníka. ■

Staň se kapitánem na své lodi

- „Když mi někdo položí otázku: ‚Co mám dělat?‘, někdy používám metaforu ‚Staň se kapitánem na své lodi, chop se kormidla, máš ve svých rukou kompas i navigační zařízení. Mohu ti pomoci vyznat se v mapách, to však předpokládá, že víš, kam chceš jet.‘ Poradci pro volbu povolání a pro mobilitu mohou pomoci svým klientům doplnit některé chybějící čáry či barvy na mapě, aby lépe odpovídala skutečnosti, a mohou jim pomoci vyjasnit cíl jejich profesní dráhy, nemohou však za ně tento proces uskutečnit.“

Jónína Kardalová je součástí skupiny sedmi poradců pro volbu povolání a pro mobilitu, kteří pomáhají 14 000 studentům na Islandské univerzitě, spolu s dalšími čtyřmi zaměstnanci, z nichž jeden je psycholog. Ročně provádějí kolem 6 800 sezení, což zahrnuje sjednané rozhovory, konzultační hodiny, workshopy a další služby.

ABY VÁŠ POBYT V ZAHRANIČÍ ODPOVÍDAL CELKOVÝM CÍLŮM

„Nejdůležitějším aspektem odchodu do zahraničí za studiem je podle mého názoru komplexní pohled na tuto cestu, což znamená umět předvídat, jaké mohou být další kroky po návratu ze zahraničí. Máte v plánu zůstat v zahraničí, nebo se vrátit domů, a v jakém kontextu zapadá období strávené

U mladých lidí, kteří absolvovali studium nebo odbornou přípravu v zahraničí, je o polovinu nižší pravděpodobnost dlouhodobé nezaměstnanosti; 5 let po ukončení studia je míra nezaměstnanosti u studentů, kteří se zúčastnili programu Erasmus, o 23 % nižší.

Studie dopadu programu Erasmus, 2014

Jónína Kardalová původně vystudovala učitelství, později však studovala obor poradenství pro volbu povolání a vzdělávání. V roce 1999 získala titul MA z pedagogické psychologie, se specializací na poradenství a psychologii osobnosti studentů na univerzitě v Minnesotě. Ve stejném roce začala pracovat na Islandské univerzitě, kde působí dodnes.

v zahraničí do studijního plánu vaší domovské univerzity? Někdy lidé nemají jasnou představu o tom, co chtějí a kam směřují. Jejich perspektivy mohou být v podstatě dobrodružné a na dobrodružství není nic špatného, je však vždy dobré mít záložní plán. Poradci mohou pomoci studentům vytvořit si jasnější představu o tom, co je může potkat. Je třeba, aby studium v zahraničí mělo konkrétní cíl; důvodem může být, že dané studium není u nás

více dohod o výměnách se zahraničními univerzitami a internet výrazným způsobem usnadnil vyhledávání informací o dostupných možnostech vzdělávání. Finanční krize však některým studentům zkomplikovala financování studií v zahraničí, ovšem studijní granty, jako je Erasmus+ a NordPlus, řadě studentů studium v zahraničí opět umožnily – třebaže jen krátkodobě.

ŠOK Z NÁVRATU DOMŮ

„Poradci si stále častěji všímají jevu, který se nazývá obrácený kulturní šok – cyklus, kterým mohou lidé procházet po návratu domů ze studijního nebo pracovního pobytu v zahraničí. Uvědomují si změny, kterými prošli v zahraničí, stejně jako změny ve vlastní společnosti. Ať už jste doma nebo v zahraničí, věci jsou stále v pohybu a život jde dál.“ Jónína dodává, že by bylo „poučné vědět, jak klienti využívají informace, které dostanou při poradenských sezeních, a jaký dopad na ně má poradenství pro volbu povolání a pro mobilitu. Jakmile studenti zakotví bezpečně v přístavu, obvykle už o nich neslyšíme. Vždycky doufáme, že dosáhnou svého konečného cíle ve studiu i v profesní dráze.“ ■

DÓRA STEFÁNSDÓTTIROVÁ

Euroguidance Island

Nejdůležitějším aspektem odchodu do zahraničí za studiem je podle mého názoru komplexní pohled na tuto cestu,” říká Jónína Kardalová, poradkyně pro volbu povolání a pro mobilitu na Islandské univerzitě.

dostupné, že si chce student nebo studentka rozšířit obzory nebo považuje studium v zahraničí za významné z hlediska své plánované profesní dráhy. Studium v zahraničí není dobrý způsob, jak utéct před problémy, ať už je jejich povaha jakákoli.”

Možnosti přístupu ke studiu v zahraničí pro Islandany se v posledních desetiletích měnily. Bylo uzavřeno

Poradci pro mobilitu jsou nejlepšími ambasadory

- „Odborníci zabývající se profesní dráhou vykonávají v různých zemích víceméně stejnou práci, i když se pohybují v odlišném prostředí a používají různé nástroje.“ To byl jeden ze závěrů setkání estonských a švédských odborníků v oblasti poradenství, kteří se v květnu 2014 sešli ve Stockholmu na společném školení pořádaném středisky Euroguidance obou zemí.

Cílem tohoto školení bylo dozvědět se více o systému obou zemí, stejně jako blíže se věnovat otázce, jak mohou poradci pro mobilitu aktivněji využít mobilitu pro své klienty. Součástí skryté agendy bylo motivovat poradce, aby do svých běžných činností začlenili více témat souvisejících s mobilitou a ukázat jim, jak může být mobilita přínosná na osobní i profesionální úrovni.

ZKUŠENOSTI MOBILITY

„Během tohoto období mobility jsem se dozvěděla mnoho nového o sobě a zjistila mnohé o své motivaci pracovat jako odborná poradkyně pro mobilitu,“ říká po svém pobytu Julie Šarapová z Estonského fondu podpory v nezaměstnanosti. „Na základě vlastní zkušenosti s mobilitou jsem si uvědomila, kolik toho člověk získá třeba i během jediného týdne v zahraničí. Nyní je pro nás jedno-

dušší seznámit s touto možností také naše klienty, kteří by o ní pravděpodobně ani neuvažovali.“

Školení v sobě spojovalo teoretickou část s různými druhy skupinové práce a cvičení, během nichž se účastníci seznámili s metodami, které mohou využít v rámci poradenství v oblasti mobility. Kromě přednášek a prezentací byl součástí týdenního školení i tzv. stínovací den. Ten strávila Julie jako host Gun Nilssonové na úřadu práce Správy pracovního trhu města Stockholm.

ODLIŠNÉ A SOUČASNĚ STEJNÉ PROBLÉMY

Julie i Gun jsou přesvědčeny, že jedním z významných úkolů jejich práce je rozšíření obzorů jejich klientů. „Z hlediska poradce pro volbu povolání je práce, kterou vykonáváme, podobná – obě známe úkoly té druhé,“ říká Gun. „Obě se například setká-

64 %

64% zaměstnavatelů se domnívá, že zkušenost z pobytu v zahraničí je při náboru nových pracovníků důležitá.

Studie dopadu programu Erasmus, 2014

váme s lidmi, kteří plynne neovládají úřední jazyk země. Celá řada problémů souvisí se snahou poznat klienta, zajistit, že k němu pronikne informace o alternativních způsobech studia, a vzbudit v něm odhodlání k větší účasti na rozhodování o vlastní budoucnosti."

Julie říká: „Skutečně se mi líbily švédské webové stránky a nástroje, které při své práci používá Gun, zejména všechny ty prognózy vývoje na trhu práce!"

„Ano, bylo pro mě zajímavé seznámit se s Juliinou prací – získala jsem tak lepší představu o tom, jakou máme úlohu jako odborníci v oblasti profesního poradenství. Nyní bych chtěla navštívit Estonsko a utvořit si ucelený obraz," říká Gun.

ÚČINKY SPOLEČNÉ ODBORNÉ PŘÍPRAVY

Jaké dopady bude mít společný seminář a „stínování" na profesní zkušenosti Gun a Julie ve vztahu k jejich klientům do budoucna? Gun říká: „Budu se vzdělávat, abych se seznámila se zákony, předpisy a možnostmi mobilního trhu práce a studijními cestami do zahraničí. Můžeme představit otázku práce a studia v zahraničí v rámci našich skupinových aktivit, kde požádám přistěhovalce ve skupině, aby přispěli k diskusi."

„Když mám přehled o možnostech práce a studia ve Švédsku, dokážu o nich lépe informovat naše klienty," říká Julie. „Kromě toho se úsilí o komu-

nikaci v cizím jazyce pro některé mé kolegy stalo motivem, aby si připomněli své dávno zapomenuté znalosti z jazykových kurzů," říká Julie o svých kolezích z Estonska.

Z toho, co Julie a Gun uvádí, mohou organizátoři snadno vyvodit závěr, že mobilita pro odborníky v oblasti poradenství je stimulem poradenství v oblasti mobility. ■

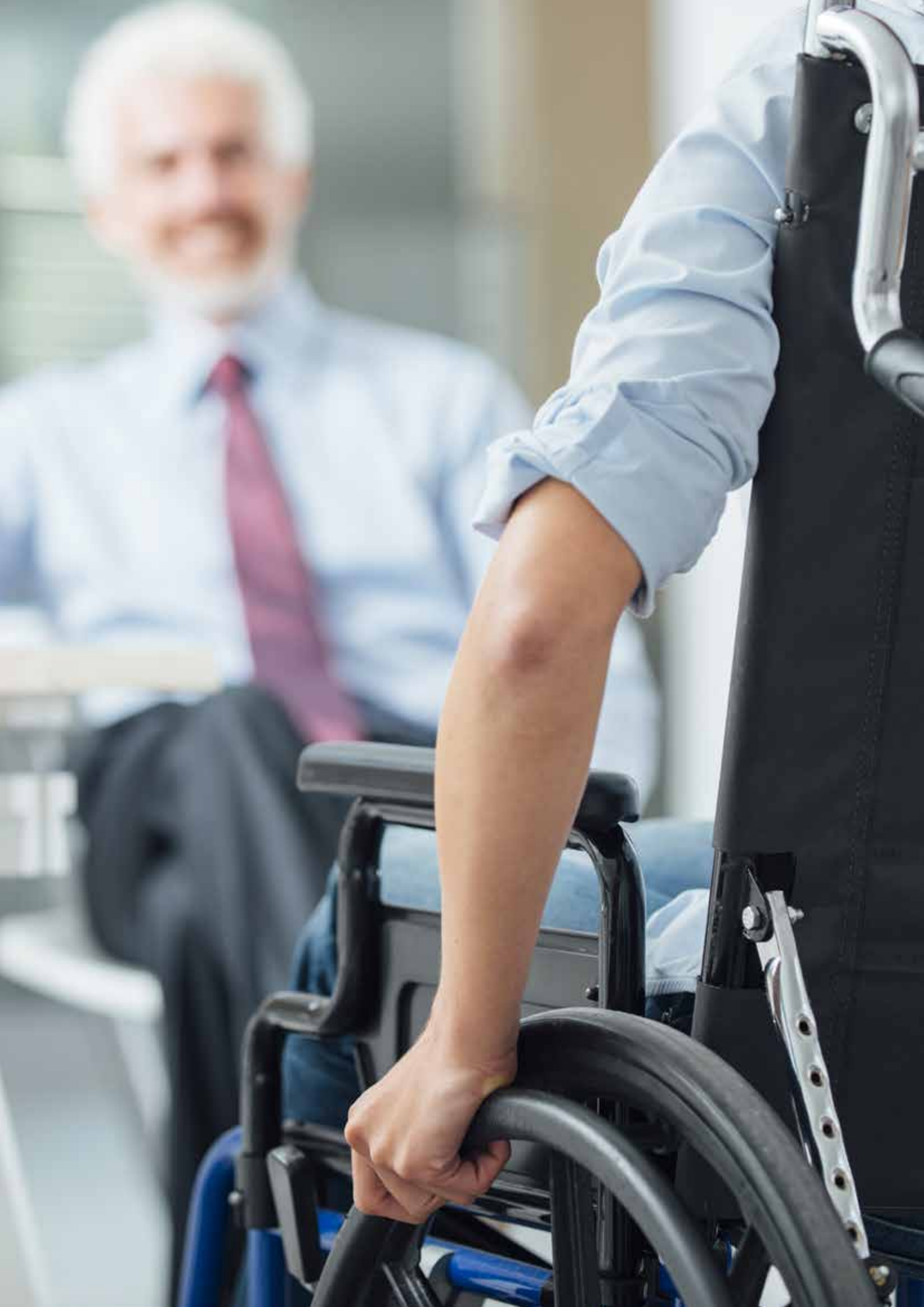
KADRI EENSALUOVÁ

Euroguidance Estonsko

NINA AHLROOSOVÁ

Euroguidance Švédsko

Začleňuj!

- Zdá se, že je docela snadné povzbuzovat lidi, kteří nepovažují cestování z jedné země do druhé za složité, aby se vydali studovat nebo pracovat jako dobrovolníci do zahraničí. Co však ti, kteří se potýkají s nějakými tělesnými, dušními nebo sociálními problémy? Jaké zvláštní služby nebo podporu potřebují?

Zpřístupňování mobility jako skutečná příležitost pro znevýhodněné skupiny

Autor:

SØREN KRISTENSEN, PhD

Techne, Dánsko

- Účast na nadnárodní mobilitě ve vzdělávání je tradičně výsadou nejzdatnějších mladých lidí, s dobrodružným duchem a/nebo vedených zájmem o svou profesní dráhu, a většina aktivit v rámci mobility byla proto navrhována pro tuto cílovou skupinu. Avšak v roce 2008 v reakci na rostoucí úroveň nezaměstnanosti mladých lidí a znepokojivý nárůst předčasných odchodů ze vzdělávání či nedokončených studií zahájilo německé ministerstvo práce program „Integration durch Austausch“ (integrace výměnou). V rámci tohoto programu byly financovány pracovní stáže v zahraničí pro znevýhodněné mladé lidi s cílem usnadnit jejich zapojení na trhu práce nebo je motivovat k absolvování formálního odborného vzdělání. Nejedná se o žádný malý projekt, který by měl dopad jen na několik jednotlivců; jde o program financovaný z ESF⁴ s celkovým rozpočtem ve výši 145 milionů EUR na období 2008–2015, jehož prostřednictvím už bylo sponzorováno nejméně 10 000 zahraničních pobytů. Nejedná se však ani o čistě německý projekt: v nadcházejícím období ESF (2015–2020) ohlásilo 10 dalších evropských členských států, včetně Švédska, záměr zavést podobné režimy na vnitrostátní nebo regionální úrovni, a proto vytvořily celoevropskou síť na podporu těchto činností⁵.

⁴/ ESF – Evropský sociální fond.

⁵/ Viz www.tln-mobility.eu.

Znevýhodnění mladí lidé“ jsou osoby s nedostatečnou formální kvalifikací, často ve spojení s dalšími problémy psychosociální povahy, a/nebo jsou vystaveni negativnímu vnímání v souvislosti např. se zdravím, pohlavím nebo rasou. Důvody pro začlenění této cílové skupiny do projektů nadnárodní mobility jsou často vedeny snahou o rovnost a zastoupení: měli by mít stejné příležitosti k účasti na těchto projektech jako ostatní mladí lidé.

Zapojení pouze pro zapojení je však riskantní, pokud nemáme jasnou představu, jaký přínos to bude mít a jaké úsilí jste připraveni vyvinout. Proto spíše než rovné příležitosti by naší hlavní motivací měly být úvahy o mobilitě jakožto pedagogickém nástroji a jeho „přidané hodnotě“ pro tuto konkrétní cílovou skupinu. Naše zásadní otázky by měly znít: jakých výsledků z hlediska učení a rozvoje osobnosti můžeme dosáhnout; zda jsou tyto cíle realistické; jaké mechanismy umožní získání těchto dovedností a schopností a jakou organizaci a podporu si tento proces vyžádá? Získávání dovedností a kognitivní i emoční rozvoj osobnosti může být velmi těžké pozorovat a měřit, a dokonce i u viditelných změn může být obtížné rozpoznat řetěz příčin a následků, zejména v dlouhodobé perspektivě. Nemůžeme je tedy objektivně dokázat jako v nějaké matematické rovnici; musíme pracovat s pravděpodobností a dodatečnými důkazy. Jeden nedávný hodnotící výzkumný projekt financovaný Spolkovou agenturou pro odborné vzdělávání v Německu, který se přímo zaměřoval na výsledky učení v rámci mobility pro znevýhodněné skupiny (Becker a spol., 2012), dochází k závěru, že tyto zkušenosti z pobytu představují pro účastníky přidanou hodnotu.

To se projevuje zejména ve formě rozvoje osobnosti: zvýšené sebevědomí, sebedůvěra, nezávislost, přizpůsobivost či sociální a komunikační dovednosti. Kromě toho byl zaznamenán i rozvoj praktičtějších dovedností, jako je zdokonalování se v cizích

jazycích a zlepšování odborných dovedností. Hodnocení v polovině období programu IdA (2011) dochází k podobným závěrům a existuje několik dalších studií a hodnocení, stejně jako množství nepřímých důkazů v podobném smyslu, které nás opravňují k závěru, že strukturovaný pobyt v zahraničí se může stát velmi silným nástrojem učení a rozvoje osobnosti. Stejně jako u všech ostatních nástrojů však existují také doklady, že při nesprávném použití mohou být i škodlivé – jistě nebude těžké najít příklady účastníků, kteří se vracejí domů předčasně nebo s negativní zkušeností, protože během cesty se něco nepovedlo.

VYDAT SE „NA ZKUŠENOU“

Vydat se „na zkušenou“ [Learning by leaving] je složitý proces, jehož hlavní dynamika vyplývá ze zkušenosti, kterou americký odborník a výzkumný pracovník Jack Mezirow (Mezirow, 2000) nazývá „matoucím dilematem“ při setkání s jinou kulturou; anglický badatel Peter Jarvis nazývá tuto zkušenost „zkušeností odloučení“ (Jarvis, 1999). Aspekty života, které byly dosud považovány za samozřejmost, jsou zpochybňovány jinými způsoby vnímání a odlišnou praxí, což vede k reflexi a nutí účastníky přizpůsobit se a změnit své duševní rámce s ohledem na tuto „novou realitu“, jejíž součástí se staly. Mezirow (aniž by měl na mysli nadnárodní mobilitu) nazývá tento proces „transformativním učením“.

Aby toho na praktické i duševní rovině mohli účastníci dosáhnout, musí získat nové poznatky, rozvinout nové schopnosti a dovednosti. Intenzita tohoto procesu učení je samozřejmě přímo úměrná délce pobytu a stupni integrace do prostředí hostitelské země. Je jistě možné vrátit se z krátkodobého pobytu s malými nebo žádnými výsledky v oblasti učení, ale řádně naplánovaný a zrealizovaný zahraniční pobyt představuje bohatý potenciál pro učení a rozvoj osobnosti. Avšak učení prostřednictvím těchto „matoucích dilemat“ není bezbolestný proces, protože tak říkájící „těžší“ z problémů a překážek.

Případy předčasného návratu z důvodu neschopnosti vyrovnat se s těmito dilematy jsou známé ze všech programů mobility, a to i u mladých lidí, kteří nespádají do kategorie „znevýhodněných“. Vystavit zranitelné mladé lidi s omezenými schopnostmi takové zkušenosti je vždy spojeno s riziky a úskalími a rozhodně to vyžaduje vysoký stupeň profesionality na straně organizátorů.

Studie Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání CEDEFOP z roku 2004 o zapojení znevýhodněných skupin do projektů mobility (Kristensen, 2004) se zaměřuje na rozvoj projektů mobility jakožto pedagogických nástrojů pro tuto cílovou skupinu. Jedná se o kvalitativní studii založenou na údajích získaných z analýzy dokumentů a rozhovorů s organizátory z 8 různých evropských výměnných programů. V závěrech této studie jsou zdůrazněny následující aspekty potenciálu učení těchto pobytů, které jsou zvláště významné pro tuto cílovou skupinu. Jeden z aspektů se týká využití pobytu v zahraničí jako „volného prostoru“, prostředí, kde se účastníci mohou pohybovat oproštěni od očekávání, která je obklopují v jejich běžném životě. Mnohá znevýhodnění jsou do značné míry sociální konstrukty a řada znevýhodněných mladých lidí je ve svém postavení neustále utvrzována (negativními) očekáváními ze strany okolí.

Více než 90 % studentů v rámci programu Erasmus uvádí, že díky studiu v zahraničí se upevnila jejich sebedůvěra.

Studie dopadu programu Erasmus, 2014

Umístění do nového prostředí – jakkoli může být riskantní – rovněž umožňuje účastníkům chovat se bez řady omezení, s nimiž se setkávají v běžném životě: experimentovat s těmi aspekty své osob-

nosti, které jsou běžně potlačeny, a do jisté míry „objevovat sebe sama“ bez obavy z odmítnutí ze strany vrstevníků. Další aspekt spočívá v motivační hodnotě pobytu v zahraničí pro osoby, které jsou často ve svém běžném životě značně nemobilní a které považují stěhování do sousedního města za vzděláním nebo zaměstnáním za nesmírnou překážku. Pro takové lidi se může zkušenost úspěšně zvládnutého pobytu v cizí zemi stát impulsem k překonávání dalších hranic, které se nyní v porovnání s tím, čeho už dosáhli, nejeví tak nezdolné.

DOSAŽENÍ ROVNOVÁHY A CELOSTNÍ POHLED

Z dosavadních praktických zkušeností ve spojení s teoretickým rámcem vyplývají dvě poselství o úspěšném zapojení znevýhodněných skupin do činností mobility.

1: Je třeba najít správnou rovnováhu mezi úkoly a prostředky cílové skupiny. V základu představy mobility jakožto pedagogického nástroje je myšlenka využívání „matoucích dilemat“ jako odrazového můstku procesů učení. Pokud se budou organizátoři snažit důsledně odstraňovat účastníkům z cesty všechny problémy a učinit jim tak pobyt co nejpříjemnější, nepochopili, v čem smysl pobytu spočívá (Reichel, 1999).

Je však na místě snažit se pomáhat účastníkům s odstraňováním bezvýznamných praktických problémů, které odpoutávají pozornost a odčerpávají energii od problémů zásadních pro procesy učení; připravit účastníky předáváním znalostí a schopností, které jim mohou pomoci řešit tyto zásadní problémy, a sledovat pobyt tak, aby bylo možné zasáhnout, pokud by hrozilo jeho ztroskotání. Pokud se jedná o cílovou skupinu mladých lidí s omezenými schopnostmi, obecně platí, že je třeba zajistit, aby úkoly, se kterými se setkávají, byly takové povahy a rozsahu, aby bylo reálně možné očekávat, že je – třeba i s trochou pomoci – překonají. Pro tento jev se hodí pojem používaný v teorii

sociálního konstruktivismu „lešení“ (scaffolding): organizátor by měl poskytnout účastníkům dostatek podpory, aby mohli dosáhnout cílů, kterých by sami dosáhnout nemohli, ale tak, aby odpovědnost za celý proces zůstala účastníkům.

zitivních výsledků třeba i s minimálním úsilím, lhostejný přístup v případě znevýhodněných cílových skupin povede pravděpodobně ke katastrofě, kdy účastníci budou odcházet z pobytu s negativními zkušenostmi a budou na tom hůře než před tím. ■

Jsem nyní extrovertnější, otevřenější vůči novým věcem a adaptivnější než před výměnou. Každý by měl jít a vyzkoušet, jaké to je žít v cizí zemi. Teď si více vážím své vlastní země a mám celkově pozitivnější přístup.“

Student z Finska citovaný ve Studii dopadu programu Erasmus, 2014

2: Je třeba přijmout celostní pohled, zahrnující všechny fáze projektu – „před“, „během“ i „po“. Odpovídající příprava na zkušenost z pobytu v rámci mobility v ideálním případě zahrnuje jazyková, kulturní, praktická, psychologická a pedagogická hlediska. Během pobytu je třeba zajistit sledování a případné mentorství. Ve fázi následného zhodnocení je třeba účastníkům pomoci, aby o svých zkušenostech diskutovali a provedli jejich reflexi; výsledky učení (zamýšlené i nezamýšlené) je třeba vyhodnotit, zdokumentovat a případně rozpoznat; je třeba poskytnout vedení, které pomůže účastníkům jednat podle získaných znalostí, dovedností a schopností. Všechny tyto fáze mají pro projekt zásadní význam, co je však ještě důležitější – jak uvádí La Brack (1993) a Stadler (1994) – je celek všech tří: bez dostatečné přípravy může pobyt ztroskotat; ale bez zajištění sledování a/nebo mentorství během pobytu nemusí být ani ta nejlepší příprava k ničemu. A pokud nejsou výsledky následně řádně zpracovány, může celá zkušenost zapadnout mezi vzdálené vzpomínky, kde nebude mít žádný vliv na budoucí život účastníků. Intervence ve všech třech fázích musí být přizpůsobené pro cílovou skupinu a musí být konzistentní. To platí pro všechny pobyty v rámci mobility za účelem vzdělávání, ale zatímco u zdatných mladých lidí můžeme dosáhnout po-

BIBLIOGRAFIE

Becker, C., Goldkamp, S. & Kroos, D. (2012): Grenzüberschreitende Mobilität bei sozial benachteiligten Jugendlichen in der Berufsbildung – Kompetenzerwerb und besonderer Nutzen der Auslandserfahrung. NA beim BIBB. Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí (2011): Přezkum programu ESF IdA v polovině období: integrace výměnou.

Jarvis, P. (1999): The practitioner-researcher: Developing theory from practice. New York: Jossey-Bass.

Kristensen, S. (2004b): Disadvantaged groups in transnational placement projects. Lucemburk, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství.

La Brack, B. (1993): The missing linkage: The process of integrating orientation and reentry. In R. Michael Paige (ed.): Education for the intercultural experience. Yarmouth: Intercultural Press Inc.

Mezirow, J. (2000): Learning to think like an adult: Core concepts of transformation theory. In Mezirow, J. (ed.) Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress. New York: Jossey-Bass.

Reichel, D. (1999): The Franco-German Youth Organisation: Reflections on 35 years of experience. In International Reconstruction – European Yearbook on Youth Policy and Research, Vol. 2. Walther de Gruyter: Berlin, New York.

Stadler, P. (1994): Globales und Interkulturelles Lernen in Verbindung mit Auslandsaufenthalten – ein Bildungskonzept. Saarbrücken, Verlag für Entwicklungspolitik Breitenbach GmbH.

Jsem zdravotně postižený: nový způsob přístupu k životu

- Ve Fremtidslinjen (Cesta do budoucnosti) učitelé, poradci a pedagogové usilují s žáky o naplnění jejich snu o samostatném životě. Proto je každému nabídnuta možnost účasti v projektu mobility tohoto vzdělávacího střediska mládeže, bez ohledu na to, jak závažným postižením trpí.

SPOLEČNÉ POROZUMĚNÍ

Krátce po svém otevření v roce 2011 zahájilo vzdělávací středisko mládeže STU* Fremtidslinjen ve městě Køge jihozápadně od Kodaně projekt mobility s názvem Poseidon. Přestože stojí v čele velmi mladé organizace, vedoucí instituce Morten Ellehauge věděl od začátku, že chce, aby jeho žáci měli přístup k mobilitě.

„Naši žáci chtějí vnímat sami sebe jako obyčejné lidi. Srovnávají se s obyčejnými mladými lidmi a jsou velmi smutní, že jsou věci, které nemohou dělat,“ říká Morten Ellehauge.

Bylo nezbytné, aby přijímající instituce v Německu vnímala problémy, s nimiž se musí mladí lidé potýkat, stejně jako Fremtidslinjen. „To jsme našli v Koppelsbergu, když jsme začátkem jara roku 2012 poprvé navštívili školu v Plön. Cítili jsme vzájemné sympatie a rozpoznali společné porozumění pro naši cílovou skupinu a výzvy.“

Velkou výzvou pro instituci je získání personálu pro projekt. „Na něco takového potřebujete zapálené lidi,“ říká se smíchem Ellehauge a upozorňuje, že přesvědčit všechny zaměstnance, že mobilita přináší vynikající výsledky, bylo obtížné.

NIKDO NENÍ VYLOUČEN

Mladí lidé se zvláštními potřebami chtějí žít v blízkosti domova, tam, kde to znají a kde se cítí v bezpečí. To činí cestování ještě obtížnější. Nabídka však musí být otevřená pro všechny: tito žáci jsou zvyklí na vyloučení, ale ve Fremtidslinjen tomu tak nesmí být. Dokonce i těžce postiženým je proto nabízena účast v projektu mobility.

„Do značné míry je to o našem pedagogickém přístupu, který sdílí i naši němečtí kolegové. Slovo neúspěch se v našem slovníku nevyskytuje. Náš plán má za cíl neúspěchu předejít. Postupujeme tak, abychom umožnili i velmi znevýhodněným lidem situaci zvládnout, aniž by zakusili porážku.“

PROJEKT POSEIDON

Cílem tohoto projektu je překonat obtíže mladých lidí s poruchami učení v dánských a německých regionech Fehmarnovy úžiny. Podporu poskytuje iniciativa INTERREG v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj. Partneři: Fremtidslinjen (město Køge) a Das Jugendaufbauwerk Plön-Koppelsberg. Projekt zahrnuje období mobility v Dánsku a Německu, zkoušky jazykových aplikací a prováděcích nástrojů, které pomáhají žákům vstoupit na běžný trh.

S vědomím, jak komplikované situace mohou nastat, vydalo se už potřetí pět zaměstnanců (učitelé, poradci a pedagogové) s osmi dánskými žáky na týdenní pobyt do Koppelsbergu.

„Nemůžete si vybírat jen snadné věci. Člověk musí také čelit výzvám. A nakonec získáte tolik výhod, že je to až k nevíře. Mladí lidé získávají neuvěřitelně mnoho a rozvoj schopností u našich zaměstnanců je k nezaplacení.“

Žáci mimo jiné zjišťují, že mládež v jiných zemích čelí podobným překážkám jako oni sami.

„Je radost vidět, jak společně pracují navzdory jazykové bariéře. Získávají tak nový způsob přístupu k životu,“ říká Ellehauge. Dochází k závěru, že projekt mobility je jedním ze způsobů, jak se mohou

někteří žáci naučit vypořádat se svým zdravotním postižením.

„Jejich osobnost roste před očima; jejich osobní rozvoj stejně jako vzdělání získává významný impuls. A tento proces je i výsledkem společného úsilí s německými žáky. Jestliže tímto způsobem dokážou rozpoznat faktory, které jsou předpokladem jejich úspěchu, už pro ně neplatí žádná omezení.“ ■

DENISE ROSE HANSENOVÁ

a **BIRTHA THEUTOVÁ**

Euroguidance Dánsko

CO JE STU?

V Dánsku dostávají mladí lidé ve věku do 25 let, kteří nemohou dokončit běžnou školní docházku, nabídku STU; jedná se o individuálně navržený program pro mládež, který se pedagogicky zaměřuje na zvláštní potřeby žáka a jeho cílem je umožnit znevýhodněným mladým lidem postarat se o svou budoucnost.

Odešel do světa jako chlapec – vrátil se jako dospělý

- Dobrovolnictví v zahraničí může vést k překvapivým výsledkům. Vzdálenost od domova dala Samuelu Hanttuovi perspektivu do života a posílila jeho motivaci ke studiu. Evropská dobrovolná služba (EDS) nabízí mladým lidem jedinečnou příležitost projevít své odhodlání k dobrovolnické práci v zahraničí.

- „Potřeboval jsem se vzdálit z domova, abych pochopil, že se můj život ubírá správným směrem,”

říká student Samuel Hanttu z Finska.

„Rozhodně!” spontánně odpovídá devatenáctiletý Samuel Hanttu na překvapivou otázku, zda by měl zájem o dobrovolnictví v Portugalsku, kterou mu položila Heidi Elová, terénní pracovnice pro mládež v obci Lieto v jihozápadním Finsku. Jak si později uvědomil, tento okamžik – během sledování basketbalového zápasu – představoval v jeho životě obrovský zlom.

Samuel zdůrazňuje význam poradenství v jeho rozhodování: „Tento pobyt by se nikdy neuskutečnil bez pomoci Heidi. Nevěděl jsem nic o možnostech dobrovolné činnosti v rámci programu EDS, dokud mi o nich neřekla.”

UČENÍ SE DOVEDNOSTI ŘÍDIT VLASTNÍ ŽIVOT

Samuel strávil tři měsíce jako dobrovolník EDS v Peniche, ve středním Portugalsku, v mateřské školce.

Jeho povinnosti vyžadovaly značnou iniciativu a odpovědnost: „Staral jsem se o miminka a malé děti: měnil jim plenky, hrál si s nimi a byl členem týmu dospělých. Myslím si, že nejlepší způsob, jak se něco naučit, je aktivně to začít dělat.“ Samuel se domnívá, že vyžrál i lidsky: „Jsem nyní mnohem sebevědomější a otevřenější. Bez této zkušenosti bych zůstal tím tichým a plachým člověkem, kterým jsem býval před tím.“

EDS je smysluplným a účinným způsobem, jak si osvojit základní dovednost řídit vlastní život: Samuel hrdě říká „Naučil jsem se postarat se o sebe a o děti, a dokonce jsem pochytil i některé triky portugalských babiček při přebalování.“ A pokračuje: „Myslím, že nejdůležitější výsledek učení je, že jsem našel radost z učení se novým věcem a z vlastního rozvoje. Jsem teď víc zvědavý a nebojím se mluvit s cizími lidmi.“ Heidi Elová zaznamenala u Samuela výrazný rozdíl před jeho dobrovolnickým pobytem a po něm: „Samuel odešel do Portugalska jako chlapec a vrátil se jako dospělý.“

VZDÁLENOST OD DOMOVA JAKO PREVENCE PŘEDČASNÉHO UKONČENÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Samuel byl studentem prvního ročníku textilní uměleckoprůmyslové školy, ale před pobytem v rámci EDS v Portugalsku plánoval školu opustit. Než začal studovat, byl rok nezaměstnaný. „Nebyl jsem si jistý, jestli pro mě byl zvolený obor tím pravým. Scházela mi motivace.“

Během pobytu v Portugalsku inspiroval Samuela portugalský životní styl a atmosféra. Najednou zjistil, že se v duchu zabývá textilním designem a rukodělnými výrobky, že objevuje nové nápady na barvy a tvary, které kolem sebe vidí. Samuel si uvědomil, že má vnitřní potřebu vytvářet řemeslné výrobky. „Potřeboval jsem se vzdálit z domova, abych pochopil, že se můj život ubírá správným směrem. Teď už si více věřím, pokud jde o mé další kroky do budoucna.“ ■

LINDA TUOMINENOVÁ

Euroguidance Finsko

Jako otevření, soběstační a vědomí si reálné hodnoty peněz se naučí vyrovnávat se s problémy samostatně; součástí učení v zahraničí je také zvládnutí práce pod tlakem, týmová práce a všechny potřebné sociální dovednosti; pro mladé lidi je rovněž důležité navazování přátelství, které potrvá celý život, a možnost vidět, jak pracují a žijí ostatní... Něco ukázat je cennější než říct 10 000 slov...

Zaměstnavatel z Belgie citovaný ve Studii dopadu programu Erasmus, 2014

Položit základy tolerance

- Rozhodnutí EU přidělit značné prostředky na mobilitu v rámci programu Erasmus+ je vedeno obecným přesvědčením, že tím přispěje k otevřenosti lidí vůči různým kulturám, což v dlouhodobém horizontu zvýší naději na mírové a harmonické soužití v Evropě. Je tomu opravdu tak, a pokud ano, jak se to projevuje?

Vzájemná tolerance – mobilita jako nástroj podporující otevřenost

Autor:

MIKA LAUNIKARI, MSC ECON,

Celoživotní poradenství Odborník, Finsko

- V roce 2012 zveřejnila Agentura Evropské unie pro základní práva znepokojivé výsledky – různé formy násilí, motivovaného rasismem, xenofobií, náboženskou nesnášenlivostí či zdravotním postižením, sexuální orientací nebo genderovou identitou osoby jsou v členských státech EU stále běžnou realitou. Všechny tyto zločiny poškozují oběti, urážejí lidskou důstojnost a ohrožují EU v její rozmanitosti.

Jakým způsobem tedy můžeme podporovat rovné zacházení, toleranci a respektování základních práv v našem každodenním životě? Může k tomuto cíli přispět mezinárodní mobilita?

POCIT OHROŽENÍ NEZNÁMÝM

Listina základních práv Evropské unie (2010) zakazuje diskriminaci na základě rasy, barvy pleti, etnického původu, náboženského vyznání a přesvědčení. Kromě toho právní předpisy EU řeší diskriminaci v různých oblastech života. Faktor strachu může příležitostně vyvolat nesnášenlivost v každém z nás. Když něco neznáme a nerozumíme tomu, nebo když na něco nejsme zvyklí a nemáme k tomu osobní vztah, můžeme se stát netolerantní, protože se cítíme ohroženi neznámým. Je to jistě lidské, ale rozhodně máme na víc. Podporou otevřenosti, zvědavosti a respektu k těm, jejichž myšlenky, zvyky a kultura se liší od naší vlastní, budeme vytvářet příležitosti pro sebe a společnost jako celek.

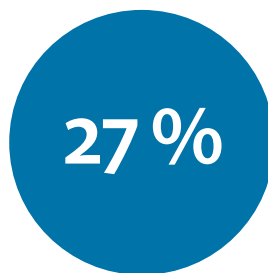
Mezinárodní mobilitu velmi vítám a domnívám se, že pro dnešní studenty je velmi důležitá. Po absolvování kurzu lépe rozumím různým kulturám i lidem z různých kultur.

Student z Finska citovaný ve Studii dopadu programu Erasmus, 2014

Nicméně naučit se žít společně s ostatními lidmi na planetě je jednou z našich největších výzev. V dnešní globální společnosti nejsme pouze občany své země – jsme především občany mnohem širšího světa. A když se náhodou nacházíme v té či oné zemi nebo v té či oné kultuře, nesmíme zapomínat, že sdílíme tento svět s lidmi z jiných zemí a kultur. To z nás činí globální občany bez ohledu na náš světový názor, barvu pleti nebo místo původu.

TOLERANCE NEZNAMENÁ LHOSTEJNOST

Netřeba dodávat, že toleranci nelze brát jako samozřejmost. Toleranci je třeba se učit, je třeba

27 % bývalých studentů v rámci programu Erasmus se během svého pobytu v zahraničí setkala se svým životním partnerem.

ji pěstovat a předávat dál, protože tvoří základ vzájemného přijímání a porozumění. Skutečná tolerance je založena na hlubokém přesvědčení, že rozmanitost je požehnáním, a nikoli kletbou. Tolerance je prostředkem k boji proti nenávisti, neznalosti a stereotypům, protože smazává dělicí čáru mezi „námi“ a „nimi“. Skutečná podstata tolerance spočívá ve vědomí a respektování všeobecných lidských práv a základních svobod.

Aktivní tolerance se rodí každý den v každém z nás, to však neznamená, že budeme přijímat všechno a vůbec nic nebudeme odmítat. Nikoli, to by pak byla lhostejnost. Například přijmout právo osoby zastávat určité přesvědčení je jedna věc a přijmout toto přesvědčení jako pravdivé je věc druhá. Tolerance vůči lidem a tolerance vůči jejich názorům je něco jiného. Máme vždy plné právo otevřeně zpochybňovat neetické nebo morálně pochybné myšlenky a názory lidí, a tím jim dát příklad korektního a pokud možno tolerantního chování.

Při pěstování tolerance je úkolem rodičů a dospělých vzbudit u dětí a mladých lidí pocit empatie a odpovědnosti – za sebe i za ostatní –, stejně jako vědomí, že každá lidská bytost je cenná. Tolerance znamená budovat mosty mezi komunitami, navazovat kontakty s ostatními a vnímat rozdíly jako

výzvu k dialogu, sdílení a učení se praxí. Stručně řečeno, s ohledem na rostoucí globalizaci, větší provázanost jednotlivých zemí a vyšší mobilitu lidí je potřeba tolerance v našem světě větší než kdykoli předtím.

Nejvíce mě nadchlo zjištění, že jsme všichni stejní, a jak málo se lišíme. Lidé si vytváří stereotypy, Španělé jsou takoví, Němci jsou zase takoví, ve výsledku jsme však všichni stejní...

Student z Německa citovaný ve Studii dopadu programu Erasmus, 2014

MEZINÁRODNÍ MOBILITA JAKO VÝUKA TOLERANCE

Již několik desítek let Evropská unie aktivně podporuje různé druhy mobility (v současné době tak činí prostřednictvím programu Erasmus+ na období 2014–2020). Podařilo se dosáhnout vynikajících výsledků po celé Evropě: mladí lidé, dospělí a senioři všech profesí se zapojují do mobility v jiné evropské zemi. Jednak tato období mobility slouží k celoživotnímu učení a získávání nových odborných dovedností a jednak přispívá k rozšíření duševních obzorů, prohloubení sociálních dovedností a rozšiřování sociálních sítí účastníků. Navíc řada Evropanů je nyní přesvědčena, že výměna znalostí, zkušeností a myšlenek mezi členskými státy přispívá k vzájemnému rozvoji.

Existuje vědecký důkaz o významu vzdělávacích výměnných programů při propagaci úzkého vztahu k Evropě a rozvoji evropské identity. Z výzkumů vyplývá, že rozsáhlá nadnárodní interakce, k níž dochází během pobytu v zahraničí, přispívá mezi účastníky ke změnám postojů k Evropě. Rovněž se tím vysvětlují značné rozdíly mezi „mobilními“ studenty a studenty, kteří nestudovali v zahraničí, pokud jde o podporu EU a míru, v níž vnímají sami sebe jako Evropany. Například z nedávné studie provedené v celé EU mezi studenty v rámci programu Erasmus vyplývá, že díky studiu v zahraničí mají dotázaní studenti větší zájem o jiné evropské země (91 % respondentů), stejně jako jiné evropské národy a kultury (93 %); převážná většina z nich projevuje v důsledku studia v zahraničí větší zájem o EU (66 %) a silnější vztah ke skutečnosti, že jsou Evropané (73 %). (Mitchell, 2012)

Podle dalších národních (např. CIMO a Demos Helsinki, 2013), evropských (např. Sigalas, 2009) a mezinárodních studií (např. QSL, 2014) uvádí většina studentů, kteří se zúčastnili přeshraniční mobility, že jsou otevřenější vůči jiným kulturám a že je lépe chápou, že rozšířili své sociální a profesní sítě, že zlepšili své komunikační a jazykové dovednosti a že mají lepší povědomí o tom, co obnáší život v zahraničí. Vykazují také vyšší citlivost ve vztahu k multikulturalismu a morálním kontroverzím, k nimž tato rozmanitost může v každodenním životě a mezilidské interakci obecně vést. Z toho plyne, že mobilita má výrazný pozitivní dopad na přístup a celkové myšlení lidí. Můžeme jen předpokládat, že měla

93 %

93 % bývalých studentů v rámci programu Erasmus si dokáže snadno představit, že by v budoucnosti žili v zahraničí.

za následek vyšší úroveň tolerance a vzájemného přijetí, přinejmenším mezi těmi, kteří měli možnost absolvovat studium, odbornou přípravu nebo zaměstnání v zahraničí. Vlastní zkušenost s tím, jaké to je být cizinec v jiné zemi, také přispívá k porozumění zkušenosti imigrantů doma.

TOLERANCE NA DOSAH

Skutečnost, že se několik tisíc Evropanů všech věkových kategorií každoročně účastní činností v rámci mobility, snad vytvoří pocit sounáležitosti s tímto společenstvím, které sdílí více než 500 milionů lidí. Jak uvádí tvůrci vnitrostátních politik, v dlouhodobém horizontu, pravděpodobně přeroste evropské občanství v evropskou identitu, která nás Evropany

bude opravdu spojovat. Jak si budeme postupně zvykat na pravidelnou přeshraniční spolupráci, začneme mezinárodní společenství i sebe sama vnímat globálněji. Vytrvá-li tedy Evropská unie v podpoře mobility a úsilí o otevřenou toleranci všech lidí a všech jevů života, jednoho dne se naše touha po mírumilovném životě ve vzájemném porozumění stane skutečností. ■

BIBLIOGRAFIE

Středisko pro mezinárodní mobilitu CIMO & Demos Helsinki (2013). Piilotettu osaaminen [Skryté kompetence].

K dispozici na internetové adrese: www.cimo.fi/palvelut/julkaisut/selvitykset/piilotettu_osaaminen. Datum použití odkazu: 16. června 2014.

Agentura Evropské unie pro základní práva / FRA (2012). *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*. K dispozici na internetové adrese: fra.europa.eu/en/publication/2012/making-hate-crime-visible-european-union-acknowledging-victims-rights. Datum použití odkazu: 16. června 2014.

Listina základních práv Evropské unie (2010). Úřední věstník Evropské unie. Mitchell, K. (2012). *Student Mobility and European Identity: Erasmus Study as a Civic Experience?* Journal of Contemporary European Research, 8 (4), s. 490–518. K dispozici na internetové adrese www.jcer.net. Datum použití odkazu: 16. června 2014.

Quacquarelli Symonds Limited QSL (2014). *Trends in International Student Mobility: A comparative study of international student choices, motivations and expectations 2009–2013*. K dispozici na internetové adrese: www.topuniversities.com/student-info/qs-guides/trends-International-Student-Mobility-2014-thank-you?sid=50441. Datum použití odkazu: 16. června 2014.

Sígalas, E. (2009). *Does ERASMUS Student Mobility Promote a European Identity?* ConWEB No. 2/2009. Institute for European Integration Research. Rakouská akademie věd, Vídeň.

Hledání jednoty v rozmanitosti

- V létě roku 2012 navštívilo 23 studentů a 14 učitelů z Turecka, Španělska, Itálie a Německa v rámci projektu mnohostranného partnerství Comenius „Evropská vize dospívajících – připravte se na budoucnost“ vyšší střední školu č. 5 ve městě Liepaja v Lotyšsku. Podobná setkání se v rámci tohoto projektu konala v Turecku, Španělsku, Německu a Itálii.

Před každým setkáním vypracovali studenti zvláštní úkoly. Týmy studentů představily své země a dále jedno běžné povolání a jedno staré, avšak stále známé řemeslo ze své země. Vedli rozpravu o tom, jak mladí lidé tráví svůj volný čas a jak mohou koníčky pomáhat či zasahovat do výběru budoucího povolání; diskutovali o kladných i záporných trendech ve zvycích mladých lidí a hledali řešení problémů. Na posledním setkání projektu byl představen výsledek společné práce, brožura „10 hlavních povolání v každé zemi“ popisující možnosti odborné přípravy.

„Já, jako ředitelka školy, i školní tým jsme vždy chtěli pokračovat v učení a rovněž rozšířit vzdělávací příležitosti pro naše studenty. Setkání v Liepaje bylo cennou zkušeností pro mladé lidi zapojené do projektu a neméně důležitá byla i skutečnost, že se více než 20 studentů dostalo do zahraničí. Studenti měli možnost poznat každodenní život jiných mladých lidí, zlepšit svou znalost cizích jazyků, naučit se

novým způsobům komunikace, žít v hostitelských rodinách a poznat množství tradic a kultur, což jim pomohlo naučit se toleranci a přijímat rozdíly,“ říká Inta Kornejeva, koordinátorka projektu a ředitelka školy č. 5 města Liepaja.

DALEKOSÁHLÝ VÝZNAM

„Měli jsme velký zájem o poznávání Turecka, Německa, Španělska a Itálie, takže jsme nebyli překvapeni, že mladí lidé z těchto zemí se také s nadšením účastnili setkání v Liepaje. Setkání a dva roky činnosti v rámci projektu mají značný význam. Naši studenti nadále udržují styk s přáteli v rámci projektu v partnerských zemích. Komunikují prostřednictvím sociálních sítí a navzájem se navštěvují. Učitelé zapojení do projektu se nadále dělí o své zkušenosti. Mladí lidé uvedli, že události, k nimž dochází v domovské zemi přátel, už nevnímají jako vzdálené; to je jeden z hlavních přínosů projektu,“ říká Inta Kornejeva.

„Na naší střední škole je více než 300 studentů, takže jsme také provedli průzkum týkající se možného budoucího povolání a kritérií pro výběr. Pro mladé lidi bylo zajímavé zjistit, že představy o budoucnosti, které mají mladí lidé v jiných zemích, bývají obvykle odlišné od těch, které mají vrstevníci v jejich zemi. Tento poznatek se stal základem pro další analýzu a diskusi. Na naší škole působí poradce pro volbu povolání, a vím, že materiály vytvořené v rámci projektu jsou stále používány v diskusích s mladými lidmi o významu dalšího vzdělávání, volbě povolání a hledání místa na trhu práce,” říká koordinátorka projektu.

„Během projektu jsem změnil názor na důležité otázky, jako je vzdělání a úloha tradice v životě člověka. Kromě toho jsem přehodnotil svůj pohled na další odborné vzdělávání a volbu povolání,” říká člen projektu Andrejs. Sintija k tomu dodává: „Lidé přemýšlí o budoucnosti, výzvách a příležitostech k rozvoji každý den. Skutečnou překážkou komuni-

kace může být komunikační jazyk. V tomto projektu jsme všichni mluvili anglicky s vlastním přízvukem, a pokud někdo hned nerozuměl, znovu jsme svá slova pomalu zopakovali. Našli jsme kompromis, navzájem jsme se poslouchali.“ Další důležitou věcí v nadnárodních projektech je, že mladí lidé mohou zakoušet kulturní odlišnosti. Užitečnou zkušeností byl život v hostitelských rodinách, které mají své zvyky. Bylo dobré seznámit se s různými tradicemi, dokonce i ve vaření a stolování, protože je možné, že někteří z nás budou v budoucnu studovat v zahraničí nebo třeba jen cestovat, a pak budeme znát víc než jen běžní turisté. Ale co je nejdůležitější, potkali jsme v tomto projektu nové přátele, rozšířili obzory a získali zkušenosti.“ ■

ILZE JANSONEOVÁ

Euroguidance Lotyšsko

Zvídavost jako způsob řešení výzev

- „Podle mého názoru zvídavost zásadně mění způsob, jakým přistupujeme k výzvám, protože je vždy spojena se zájmem o učení se novým věcem a získání nových zkušeností. V kombinaci s rozhodností, kterou získáte při samostatném pobytu v zahraničí, je to v podstatě schopnost samo o sobě.“

V posledních několika letech působí Elin Bakkelorentzenová v čele iniciativy ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu týkající se výukového prostředí ve škole, přičemž neúnavně komunikuje s různými zúčastněnými stranami norského vzdělávacího systému. Ví, o čem mluví: neuplyne ani den, aby se něco nového nenaučila nebo nepřemýšlela o něčem novém, co pro její postoje představuje výzvu.

„Zkušenost s pobytem v zahraničí je cenným přínosem pro můj soukromý i pracovní život. Studovala jsem jeden semestr na universitě v Essexu v Anglii v mezinárodním prostředí se studenty z Blízkého východu, Číny, Mexika a dalších evropských a jiných zemí. Bylo to, jako když se ocitnete ve zmenšenině světa, kde je od všeho něco: trochu kultury, společnosti, mezilidských vztahů, politiky, náboženství... Cokoli si vzpomenete.“

33 %

33 % bývalých studentů v rámci programu Erasmus si zvolilo životního partnera jiné národnosti (13 % mezi studenty, kteří se nezúčastnili programu mobility).

Elin Bakkelorentzenová (41) pracuje jako hlavní poradce norského ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu ve městě Hamar v Norsku. Získala titul MA v oboru sociologie na universitě v Bergenu a během druhého cyklu studia absolvovala jeden semestr v Anglii. Po skončení vysokoškolského studia prošla několika zaměstnáními. Během své profesijní dráhy se v Norsku podílela na řadě mezinárodních projektů.

POZITIVNÍ VÝSLEDKY ZKUŠENOSTÍ ZÍSKANÝCH V ZAHRANIČÍ

„Kromě zřejmých schopností, které se utvářejí a posilují během pobytu v zahraničí, zjišťuji, že osobní znalost někoho v zahraničí zásadně mění váš pohled na to, jak vnímáte zprávy a lidi z této konkrétní země.“ Dále uvádí: „Obecně projevují větší zájem o společenský a hospodářský vývoj, pracovní a každodenní život lidí a jsem celkově otevřenější vůči novým zkušenostem“.

„Zkušenost s pobytem v zahraničí je cenným přínosem pro můj soukromý i pracovní život.“

říká Elin Bakkelorentzenová z norského ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu.

„Podle mého názoru zvědavost zásadně mění způsob, jakým přistupujeme k výzvám, protože je vždy spojena se zájmem o učení se novým věcem a získání nových zkušeností. Tato schopnost zvědavosti zesílila během mého pobytu v Anglii a zásadním způsobem mi pomohla v profesním životě, protože díky ní dokážu lépe zaměřit svou pozornost a iniciativu na plnění nových úkolů. Ráda bych však také upozornila na další efekt, o kterém se domnívám, že se u mě rozvinul v zahraničí a který bývá

často opomíjen, když je řeč o těchto průřezových dovednostech. Nezastavím se před překážkou; šplhám přes překážky nebo je obcházím. Měla jsem v posledních letech možnost se nad tím zamyslet a dospěla jsem k závěru, že se tato odolnost v zahraničí výrazně utužila tím, že jsem byla závislá sama na sobě, sama jsem musela věci řešit a spoléhat se přitom jen na své schopnosti.“

ŽÁDOUCÍ, ALE SKRYTÉ KOMPETENCE

Po krátkém zamyšlení Elin dodává: „Často se mě lidé ptají, jak uznávají schopnosti získané během pobytu v zahraničí zaměstnavatelé. Je nade vše pochybnost, že tyto jedinečné schopnosti ovlivňují mou práci a pomáhají mi ji odvádět lépe. Na druhou stranu si nemyslím, že je pro zaměstnavatele snadné izolovat specifické schopnosti získané během pobytu v zahraničí nebo je konkrétně u potenciálních zaměstnanců vyhledávat. Jsou to určité žádoucí, ale v jistém smyslu skryté kompetence. Nejlepší způsob, jak může organizace tyto schopnosti získat, je hledat zaměstnance se zkušeností ze zahraničí.“ ■

HALVOR GILLUND KNUDSEN

Euroguidance Norsko

Užitečné odkazy

CELOŽIVOTNÍ PORADENSTVÍ

Celoživotní poradenství je samostatná oblast politiky v rámci vzdělávací politiky EU. Jedním z jeho nejdůležitějších pilířů je usnesení Evropské rady o celoživotním poradenství přijaté v roce 2008. Uvádí se zde, že „rozšíření Evropské unie zvyšuje možnosti mobility v oblasti vzdělávání a odborné přípravy i mobility na pracovním trhu, čímž vzniká nutnost připravovat občany EU k tomu, aby svoji studijní a profesní dráhu rozvíjeli v širším zeměpisném rámci“. Celý text naleznete na adrese www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/104236.pdf.

Existují dvě hlavní sítě podporované Evropskou komisí týkající se poradenství: **Síť Euroguidance**, která plní dvě hlavní úlohy: podpořit evropský rozměr v poradenství a poskytování kvalitních informací o celoživotním poradenství a mobilitě za účelem vzdělávání. Hlavní náplní práce střediska Euroguidance v Evropě je upozorňovat poradce na možnosti vzdělávání, které mají jejich klienti v Evropě. Další informace naleznete na adrese euroguidance.eu/a/euroguidancemobility.wikispaces.com/.

Evropská síť pro rozvoj politiky celoživotního poradenství (ELGPN) má za cíl pomáhat evropským zemím a Evropské komisi při rozvoji evropské spolupráce v oblasti celoživotního poradenství jak v odvětví vzdělávání, tak zaměstnanosti. Další informace naleznete na adrese www.elgpn.eu/.

DALŠÍ ČINNOSTI EU TÝKAJÍCÍCH SE PORADENSTVÍ A MOBILITY

Europass tvoří pět dokumentů, které mají za účel zajistit jasnou a snadnou srozumitelnost dovedností a kvalifikace v Evropě: europass.cedefop.europa.eu/.

EURES (Evropská síť služeb zaměstnanosti) usiluje o usnadnění volného pohybu pracovníků v Evropě: ec.europa.eu/eures/.

Eurodesk poskytuje informace o evropských politikách a příležitostech pro mladé lidi a ty, kteří s nimi pracují: www.eurodesk.org.

Evropský rámec kvalifikací (EQF) usiluje o vytvoření společného referenčního rámce, který pomůže porovnávat kvalifikace v Evropě. Další informace naleznete v tomto letáku: ec.europa.eu/education/library/study/2014/erasmus-impact_en.pdf.

Portál vzdělávacích příležitostí a kvalifikací v Evropě: ec.europa.eu/ploteus/cs.

Program Erasmus+ podporuje studenty a pracovníky škol (učitele, správce, poradce a podpůrný personál), kteří se chtějí blíže seznámit s cizími zeměmi. Sedmiletý program (2014–2020) nabídne více než 4 milionům Evropanů příležitost studovat, absolvovat odbornou přípravu, získat pracovní zkušenosti či pracovat jako dobrovolník v zahraničí: ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_cs.htm.

Program Nordplus je podobný program, ale pouze pro severské a pobaltské země. Poskytuje granty na všech úrovních škol, horizontální grant a jazykový grant: www.nordplusonline.org/.

ZPRÁVY O MOBILITĚ

Účinky mobility na dovednosti a zaměstnatelnost studentů a internacionalizaci vysokého školství se zabývala Studie dopadu programu Erasmus 2014: ec.europa.eu/education/library/study/2014/erasmus-impact_en.pdf.

V letech 2012–2013 zkoumalo finské středisko zahraniční mobility (CIMO), jakou váhu při přijímání zaměstnanců připisují zaměstnavatelé dovednostem a znalostem získaným během pobytu v zahraničí. O výsledcích této studie se dočtete v první kapitole této publikace. Zpráva se nazývá **Skryté kompetence** a souhrn v angličtině je k dispozici na adrese: www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/32427_Faktaa_1_2014_Hidden_Competences.pdf.

V roce 2009 zveřejnila Evropská komise **Zelenou knihu o mobilitě ve vzdělávání**, v níž se uvádí, že jedním ze základních způsobů, jímž mohou jednotlivci, a zejména mladí lidé, zlepšit svou budoucí zaměstnatelnost a posílit osobní rozvoj, je vycvičovat na určitou dobu do jiné země a získat nové dovednosti: www.eurlall.eu/filebank/COMGreen%20paperMObility.pdf.

SEVERSKÁ A POBALTSKÁ STŘEDISKA EUROGUIDANCE

DÁNSKO

www.ufm.dk/en/euroguidance

ESTONSKO

www.innove.ee/en/lifelong-guidance

FINSKO

www.cimo.fi/services/euroguidance_finland

ISLAND

www.euroguidance.is

LOTYŠSKO

www.viaa.gov.lv/Euroguidance

LITVA

www.euroguidance.lt

NORSKO

euroguidance.eu/centres

ŠVÉDSKO

www.uhr.se/euroguidance

Přeloženo z anglického originálu *Open the Door to the World.*
Views on mobility guidance from up North.

Dům zahraniční spolupráce pro Centrum Euroguidance
Praha 2015

Překlad: Presto, překladatelské centrum s.r.o.
Grafické zpracování: Ondřej Kunc - artLab, 2015

ISBN 978-80-88153-05-4

Euroguidance

je evropská síť, která má za cíl podporovat evropský rozměr v profesním poradenství a poskytovat poradcům pro volbu povolání kvalitní informace o vývoji v oblasti poradenství a mobility v Evropě. V rámci této publikace se střediska Euroguidance v Dánsku, Estonsku, Finsku, na Islandu, v Lotyšsku, Litvě, Norsku a ve Švédsku podílela na diskuzi o výhodách a výzvách mobility programu Erasmus+ , které mohou být přínosné pro poradce i širokou veřejnost. Články a rozhovory se týkají zejména těchto aspektů: skrytých kompetencí, poradenství v oblasti mobility, znevýhodněných skupin a otevřenosti.

